

โครงการการสำรวจราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และยาเส้นในประเทศไทย

Survey on Retail Price of Cigarette and Shredded Tobacco in Thailand

ที่ปรึกษาโครงการ

นางสาวสุมาลี สถิตชัยเจริญ

คณะผู้วิจัย

นางสาวกาญจนา ตั้งปกรณ์

นายกานต์ จันทร์วิทยานุชิต

นางสาวสุธาณี สวยเนตรทอง

นายก้องเกียรติ ลิ้นพญูเอี่ยม

นายอนุชา วิสัยแก้ว

รายงานฉบับสมบูรณ์

(สัญญาเลขที่ 56 – 01 - 03)

ได้รับทุนสนับสนุนโดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) และ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	1 - 3
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง	1
	1.2 คำถามการวิจัย	2
	1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
	1.4 ขอบเขตการวิจัย	2
	1.5 ข้อมูลในการวิจัย	2
	1.6 สมมติฐานของการวิจัย	3
	1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	3
บทที่ 2	ภาพรวมภาษีสรรพสามิตยาสูบและยาเส้นในประเทศไทย	4 - 13
	2.1 ประวัติความเป็นมาของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ	4
	2.2 โครงสร้างภาษีสรรพสามิตยาสูบ	5
	2.3 การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ	7
	2.4 การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกยาสูบ	11
บทที่ 3	ทฤษฎีการประเมินภาษีสรรพสามิตและวิธีการสำรวจราคา	14 - 19
	3.1 ทฤษฎีการประเมินภาษีสรรพสามิต	14
	(1) อัตราตามสภาพ	14
	(2) อัตราตามมูลค่า	15
	3.2 วิธีการสำรวจราคา	18
บทที่ 4	ผลการสำรวจราคาขายปลีกยาสูบ	20 - 38
	4.1 ผลการสอบถามราคาบุหรี่ซิการ์แรตจากร้านค้าปลีกและร้านค้าขายส่ง	20
	4.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบ	23
	4.3 ผลการลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ซิการ์แรตและยาเส้น	24
	4.3.1 ภาคกลาง: จังหวัดกรุงเทพฯ และปทุมธานี	24
	4.3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: จังหวัดอุดรธานี และหนองคาย	28
	4.3.3 ภาคใต้: จังหวัดสงขลา	30
	4.3.4 ภาคตะวันออก: จังหวัดระยอง	32

4.3.5 ภาคเหนือ: จังหวัดเพชรบูรณ์	34
4.4 สรุปการลงพื้นที่สำรวจราคา	36
4.5 ข้อสังเกตอื่นๆ จากการลงพื้นที่สำรวจราคาบุรีรัมย์ ชีกาเรตและยาเส้น	37

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 5	การวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบ	39 - 47
	5.1 ผลของ TaXSIM Model	39
	5.2 การเปรียบเทียบผลของ TaXSIM Model กับการสำรวจ ราคาทุเรียนสดและยาเส้น	43
	5.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงราคาทุเรียนสดและยาเส้น ต่ออัตราภาษีที่ปรับเพิ่มขึ้น	46
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	48
ภาคผนวก		
ภาคผนวก 1	ผลการกรอกข้อมูลี้อและราคาทุเรียนสดที่กำหนดจากร้านค้าขายปลีกและขายส่ง	
ภาคผนวก 2	ตารางสรุปข้อมูลที่ได้จากการสอบถามราคาทุเรียนสด	
	2.1 สรุปผลแบบสอบถามทุเรียนสดราคาขายส่งและขายปลีก	
	2.2 สรุปผลจากการสำรวจราคาขายส่ง	
	2.3 สรุปผลจากการสำรวจราคาขายปลีก	
	2.4 ข้อมูลเปรียบเทียบราคาขายปลีกทุเรียนสดจากร้านขายปลีกขนาดใหญ่ และร้านสะดวกซื้อ	
ภาคผนวก 3	รายงานการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบ	
	(1) ร้อยโทภาคภูมิ ทับทิมมรณยุทธ นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ สำนักมาตรฐานและพัฒนาการจัดเก็บภาษี 1 กรมสรรพสามิต	
	(2) นายดุลยพล จุฑะพล นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ สำนักแผนภาษี กรมสรรพสามิต	
	(3) นายทศพร พินิจสระวะ นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ สำนักมาตรฐานและพัฒนาการจัดเก็บภาษี 1 กรมสรรพสามิต	
ภาคผนวก 4	ตารางเปรียบเทียบราคาทุเรียนสดระหว่าง TaXSIM Model ราคาขายปลีกจากแบบสอบถาม และจากการลงพื้นที่สำรวจ	

สารบัญ

ตารางและแผนภาพ

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 22 สิงหาคม 2555)	6
2.2	แสดงอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบและรายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบ ตั้งแต่ปี 2532 – 2556	7
2.3	การเปรียบเทียบอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นในอดีตและปัจจุบัน	10
2.4	ข้อมูลการจัดเก็บภาษียาเส้น ปีงบประมาณ 2553 – 2556	10
2.5	แสดงอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบที่กำหนดโดยกรมสรรพสามิต	12
4.1	แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดกรุงเทพฯ	25
4.2	แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดปทุมธานี	26
4.3	แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย	28
4.4	แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดสงขลา	30
4.5	แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดระยอง	33
4.6	แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดเพชรบูรณ์	34
4.7	สรุปการลงพื้นที่สำรวจราคา	36
5.1	ผลการใช้ TaXSIM Model ในการคาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบ	42
5.2	ผลการใช้ TaXSIM Model ในการคาดการณ์ราคาขายยาเส้น	42
5.3	การเปรียบเทียบราคาที่ TaXSIM Model ประเมินกับราคาในปัจจุบันจากแบบสอบถาม และการลงพื้นที่สำรวจ	43
5.4	การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและภาวะภาษีสรรพสามิต	44
5.5	บุหรี่ยาสูบที่ยี่ห้อใหม่ที่ไม่มีการประเมินราคาใน TaXSIM Model	45
5.6	การประมาณการราคาขายยาเส้นของ TaXSIM Model เปรียบเทียบกับราคาขายปลีก	46

ในปัจจุบันจากการลงพื้นที่สำรวจ

แผนภาพที่

2.1	อัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซีกาแรตเทียบกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ	8
2.2	อัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซีกาแรตเทียบกับปริมาณบุหรี่ซีกาแรตที่เสียภาษีสรรพสามิต	9
3.1	แสดงผลกระทบของภาษีสรรพสามิตตามสภาพ	14
3.2	แสดงผลกระทบของภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า	15
3.3	การผลักภาระภาษี	17

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการการสำรวจราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และยาเส้นในประเทศไทยมุ่งเน้นสำรวจราคาตลาดของบุหรี่ซิการ์และยาเส้นที่ผลิตในประเทศ บุหรี่ซิการ์และยาเส้นที่นำเข้าจากต่างประเทศ และยาเส้น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมา เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์และประเมินผล TaXSiM Model เพื่อความแม่นยำและถูกต้องในการใช้ TaXSiM Model วิเคราะห์ผลกระทบจากการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ ซึ่งโครงการการสำรวจราคาฯ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทราบข้อมูลราคาขายปลีกจริงของบุหรี่ซิการ์และยาเส้นที่จำหน่ายในประเทศไทยหลังจากการปรับเพิ่มอัตราภาษียาสูบประเภท บุหรี่ซิการ์และยาเส้นเพื่อนำมาประกอบการประเมินผล TaXSiM Model และเพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์และปรับปรุงอัตราภาษียาสูบโดยการใช้ TaXSiM Model

โครงการการสำรวจราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และยาเส้นในประเทศไทยได้มีวิธีการสำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้น แบ่งเป็น 3 วิธี ได้แก่ (1) จัดส่งแบบสอบถามราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้นไปยังร้านค้าปลีกและร้านค้าขายส่ง จำนวน 6 แห่ง (2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบของกรมสรรพสามิตเพื่อขอความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อมูลของยี่ห้อบุหรี่ซิการ์และยาเส้น จำนวน 3 ท่าน และ (3) ลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้นในจังหวัดที่มีข้อมูลความเห็นว่ามีการจำหน่ายบุหรี่ยี่ห้ออื่นๆ ที่ไม่เป็นที่ยอมรับและขายเฉพาะพื้นที่นั้นๆ โดยเลือกพื้นที่ที่ลงสำรวจตามผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบแนะนำ จำนวน 5 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ และปทุมธานี) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อุดรธานี และหนองคาย) ภาคใต้ (สงขลา) ภาคตะวันออก (ระยอง) และ ภาคเหนือ (เพชรบูรณ์)

ผลจากการสำรวจราคาขายปลีกยาสูบ สรุปได้ ดังนี้

(1) หลังการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2555 บุหรี่ซิการ์ส่วนใหญ่ได้ปรับราคาขายปลีกขึ้นใกล้เคียงหรือสูงกว่าการคาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และยาเส้นของ TaXSiM Model อย่างไรก็ตาม มีเพียงบางยี่ห้อที่ปรับราคาขายปลีกต่ำกว่าการคาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และยาเส้นของ TaXSiM Model หรือยังคงราคาขายปลีกเท่าเดิมก่อนปรับอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ ซึ่งการปรับขึ้นราคาขายปลีกที่ต่ำกว่าการคาดการณ์ของ TaXSiM Model เป็นผลจากผู้ผลิตลดภาระไปยังปัจจัยในการผลิตอื่นๆ อาทิ การลดค่าจ้างแรงงาน หรือลดราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น แทนที่จะลดภาระไปให้ผู้บริโภค เพื่อให้สินค้าตนเองยังสามารถแข่งขันในตลาดได้

(2) การปรับขึ้นอัตราภาษียาเส้นไม่ได้มีผลกระทบต่อราคาขายปลีกยาเส้น เนื่องจากการปรับขึ้นอัตราภาษียาเส้นปรับขึ้นเฉพาะยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศ แต่พันธุ์พื้นเมืองยังคงได้รับการยกเว้นการจัดเก็บภาษียาเส้น ดังนั้น เมื่อมีการปรับขึ้นภาษียาเส้น ยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศคงราคาขายปลีกเท่าเดิมเพื่อให้สามารถแข่งขันกับพันธุ์พื้นเมืองที่ไม่มี

ต้นทุนที่สูงขึ้นโดยผู้ผลิตเป็นผู้รับภาระภาษีเอง อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบกับสินค้ายาเส้นทั้ง 2 พันธุ์ กล่าวคือ การลดปริมาณน้ำหนัทยาเส้นต่อซองลงจากเดิมจะมีน้ำหนัก 20 กรัมต่อซอง เหลือเพียง 15 กรัมต่อซองในปัจจุบัน

คณะวิจัยได้มีข้อเสนอแนะ สรุปได้ ดังนี้

(1) ภาพรวม ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบในการสำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้นเป็นประจำอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละครั้งหรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากปัจจุบันไม่มีคณะกรรมการสรรพสามิตในการกำหนดราคายาสูบในประเทศ ดังนั้น การลงพื้นที่สำรวจราคาจากร้านค้าต่างๆ จะทำให้สามารถติดตามราคาแท้จริงของสินค้าดังกล่าวได้ ซึ่งจะมีผลเกี่ยวข้องกับอัตราเงินเฟ้อของสินค้าดังกล่าวด้วยเช่นกัน ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่ากรมสรรพสามิตที่เป็นหน่วยงานกำกับและดูแลด้านการผลิตและจำหน่ายยาสูบสามารถดำเนินการได้ โดย (1) มอบหมายเจ้าหน้าที่ดำเนินการเอง หรือ (2) จัดจ้างหน่วยงานภายนอกสำรวจแทน นอกจากนี้ การสำรวจราคาที่แท้จริงของบุหรี่ซิการ์และยาเส้นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับกรมสรรพสามิตในการนำมาใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงในการปรับปรุงภาษีสรรพสามิตยาสูบในอนาคตได้ เช่น เมื่อพิจารณานำราคาขายปลีกแนะนำ (Suggested Retail Price) มาเป็นฐานในการคำนวณภาษีสรรพสามิต

(2) บุหรี่ยาสูบ ในอนาคตหากมีการเปลี่ยนมาใช้ราคาขายปลีกแนะนำ (Suggested Retail Price) เป็นฐานในการคำนวณภาษี เห็นว่า สามารถใช้อัตราเฉลี่ยของภาระภาษีสรรพสามิตต่อราคาขายปลีกมาเป็นเกณฑ์อัตราภาษีในการคำนวณได้

(3) ยาเส้น อัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นยังมีความแตกต่างและช่องว่างมากระหว่างพันธุ์ต่างประเทศ และพันธุ์พื้นเมืองที่ได้รับการยกเว้นการจัดเก็บภาษี ดังนั้น จึงเห็นว่าหากมีการพิจารณาปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นในอนาคตควรจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองเท่ากับยาเส้นทั่วไปด้วย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

ตามที่กระทรวงการคลังร่วมกับศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการบรีโภคยาสูบ (ศจย.) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) จัดทำ TaXSiM Model เพื่อเป็นเครื่องมือในการคำนวณผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราหรือโครงสร้างภาษียาสูบ ผลกระทบต่อรายได้รัฐบาล และผลกระทบต่อพฤติกรรมการบรีโภคยาสูบแต่ละประเภท เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบนโยบายภาษียาสูบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญในการใช้คำนวณ TaXSiM Model คือ ราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์แรตและยาเส้น เนื่องจากการปรับเปลี่ยนอัตราภาษีย่อมส่งผลให้ราคาขายปลีกของบุหรี่ซิการ์แรตและยาเส้นเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และราคาที่เปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อการบรีโภคให้เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2555 กระทรวงการคลังประกาศปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบและยาเส้นซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลและลดการบรีโภคยาสูบที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเป็นการปรับขึ้นอัตราจัดเก็บภาษีตามมูลค่าของบุหรี่ยาสูบจากเดิมเก็บร้อยละ 85 และไม่มีการเก็บตามปริมาณเป็นการจัดเก็บตามมูลค่าร้อยละ 87 หรือตามปริมาณ 1 บาทต่อกรัม โดยอัตราใดให้จำนวนภาษีสูงกว่าให้จัดเก็บภาษีในอัตรานั้น เพื่อแก้ปัญหาบุหรี่ยาสูบราคาถูกเข้ามาตีตลาดในประเทศและปัญหาผู้ประกอบการแสดงมูลค่าต้นทุนบุหรี่ยาสูบต่ำกว่าราคาที่เป็นจริง

สำหรับบุหรี่ยาสูบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศได้มีประกาศกรมสรรพสามิต เรื่องยกเลิกประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง กำหนดราคาขายปลีกที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ.2555 ประกาศนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม 2555 ซึ่งประกาศดังกล่าวทำให้ไม่ทราบราคาขายปลีกของผู้รับอนุญาตขายยาสูบชนิดบุหรี่ยาสูบที่นำเข้ามาขายในราชอาณาจักร และปัจจุบันยังไม่มีประกาศราคาขายปลีกของผู้รับอนุญาตขายยาสูบชนิดบุหรี่ยาสูบที่นำเข้ามาขายในราชอาณาจักรฉบับใหม่ รวมทั้งไม่มีการประกาศราคาขายปลีกยาเส้น

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะทำการสำรวจราคาตลาดของบุหรี่ยาสูบที่ผลิตในประเทศ บุหรี่ยาสูบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และยาเส้น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์และประเมินผล TaXSiM Model เพื่อความแม่นยำและถูกต้องในการใช้ TaXSiM Model วิเคราะห์ผลกระทบต่อพฤติกรรมการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

ราคาขายปลีกจริงของบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่จำหน่ายในประเทศไทยเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับภาระภาษีที่เพิ่มขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามการวิเคราะห์ของ TaXSIM Model หรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบข้อมูลราคาขายปลีกจริงของบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่จำหน่ายในประเทศไทยหลังจากการปรับเพิ่มอัตราภาษียาสูบประเภทบุหรี่ยาสูบและยาเส้น เพื่อนำมาประกอบการประเมินผล TaXSIM Model
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์และปรับปรุงอัตราภาษียาสูบโดยใช้ TaXSIM Model ต่อไป

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษามลกระทบของการปรับขึ้นอัตราภาษีบุหรี่ยาสูบและยาเส้นต่อราคาขายปลีกที่แท้จริงของบุหรี่ยาสูบและยาเส้นที่จำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งศึกษาทั้งราคาบุหรี่ยาสูบที่ผลิตในประเทศ บุหรี่ยาสูบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศและยาเส้น โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจร้านค้าขายปลีก ร้านขายของชำ และร้านสะดวกซื้อที่มีการจำหน่ายบุหรี่ยาสูบและยาเส้น และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ เอกสารงานวิจัยของศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้เพื่อควบคุมยาสูบ (ศจย.) เอกสารของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เอกสารของกรมสรรพสามิต เอกสารของโรงงานยาสูบ เป็นต้น

การลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ยาสูบ เลือกร้านค้าในจังหวัดที่ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบให้ความเห็นว่ามีการจำหน่ายบุหรี่ยาสูบที่อื่น ๆ ที่ไม่เป็นที่นิยมและขายเฉพาะพื้นที่นั้นๆ โดยจะเลือกพื้นที่หรือจังหวัดในแต่ละภาคตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ¹ เบื้องต้นจังหวัดที่จะลงสำรวจ ได้แก่ ภาคกลาง (จังหวัดกรุงเทพฯ ปทุมธานี และสมุทรสาคร) ภาคตะวันออก

¹ จะเลือกจังหวัดที่ต้องลงภาคสนามหลังจากเก็บข้อมูลระยะที่ 1 เสร็จแล้ว

(จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดหนองคาย) ภาคใต้ (จังหวัดสงขลา) และภาคเหนือ (จังหวัดเชียงราย) ในการสำรวจจะสุ่มโดยการซื้อจากร้านค้าในพื้นที่ดังกล่าวประมาณ 3-4 ร้าน ร้านแรกให้ซื้อบุหรี่ทุกยี่ห้อที่มีในร้านนั้น สำหรับร้านถัดไปให้ซื้อบุหรี่ไม่ซ้ำยี่ห้อเดิมในร้านก่อนหน้านั้น จนกว่าจะพบว่าไม่มีบุหรี่ยี่ห้ออื่นๆ แล้ว

1.5 ข้อมูลในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

1.1 ข้อมูลการจำหน่ายและราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์เรต (ในแต่ละจังหวัด) จากร้านค้าปลีก และร้านค้าสะดวกซื้อ อาทิ ร้าน เวเวน อี เลเวน (7 – 11) แฟมิลีมาร์ท เทสโก โลตัส และบิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์เรตยี่ห้อที่ไม่เป็นที่นิยมหรือยี่ห้อที่มีขายเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และยาเส้นจากร้านขายปลีกขนาดเล็กและร้านขายของชำ (จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และจากพื้นที่ที่มีปริมาณการปลูกยาสูบและปริมาณการผลิตหรือรับซื้อสูงที่สุด)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

2.1 ข้อมูลปริมาณการบริโภคบุหรี่ซิการ์เรตและยาเส้นรายจังหวัดได้จากรายงานสถานการณ์การบริโภคยาสูบรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2554

2.2 ข้อมูลราคาบุหรี่ซิการ์เรตจากประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง การกำหนดราคายาสูบที่ผลิตในประเทศ พ.ศ. 2555 และการกำหนดราคายาสูบที่นำเข้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2553

2.3 ข้อมูลยี่ห้อบุหรี่ซิการ์เรตและยาเส้นที่จดทะเบียนจำหน่ายกับกรมสรรพสามิต

2.4 จำนวนผู้ผลิตยาเส้นและร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรตและยาเส้นในแต่ละจังหวัดจากกรมสรรพสามิต

2.5 ข้อมูลปริมาณยาเส้นที่ผลิตและจำหน่ายจากโรงงานที่ขึ้นทะเบียนกับกรมสรรพสามิต

1.6 สมมติฐานของการวิจัย

ราคาขายปลีกจริงของบุหรี่ซิการ์เรตและยาเส้น มีการปรับขึ้นราคาตามจำนวนภาษียาสูบที่ปรับขึ้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ใช้ประเมินผลและปรับปรุง TaXSIM Model ให้มีความแม่นยำต่อการวิเคราะห์ ตลอดจนการปรับอัตราภาษียาสูบ
2. มีฐานข้อมูลราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และยาเส้นที่แท้จริงเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และคาดการณ์การปรับขึ้นอัตราภาษียาสูบต่อไป

บทที่ 2

ภาพรวมภาษีสรรพสามิตยาสูบและยาเส้นในประเทศไทย

2.1 ประวัติความเป็นมาของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ

ยาสูบเริ่มมีการจัดเก็บเป็นภาษีในสมัยรัชกาลที่ 3 ภาษียาสูบจัดเป็นภาษีผูกขาด ขึ้นกับกรมพระคลังในขา พิกัดอัตราที่รัฐกำหนดให้เจ้าภาษีเรียกเก็บจากราชกรรพันหลุม² ต่อ 1 บาท

ปี พ.ศ. 2399 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ยกเลิกพิกัดเดิมและให้เปลี่ยนเป็นเก็บค่าที่ ไร่ละสลึงเฟื้อง (37 สตางค์ครึ่ง) และถ้าปลูกยาสูบไม่ถึง 10 หลุมก็มีให้เรียกเก็บภาษี

ต่อมาปี พ.ศ. 2435 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษีอากร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ตั้งกรมสรรพากรนอก ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษียาสูบ กรมนี้อยู่ใต้บังคับบัญชาของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และออกพระราชบัญญัติพิกัดภาษีภายใน ร.ศ. 111 ขึ้น เนื่องจากวิธีการเก็บภาษีแบบเก่าไม่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงเก็บอัตราเดิมคือไร่ละสลึงเฟื้อง แต่ให้เก็บค่าภาษีผ่านด่านเพิ่มขึ้นมาอีกร้อยละ 10

ต่อมาปี พ.ศ. 2442 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติการเก็บภาษี ร.ศ. 119 ระบุให้ยกเลิกภาษียาสูบค่าที่ แล้วจัดเก็บภาษีผ่านด่านเพียงอย่างเดียว โดยพิกัดอัตราให้เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่แต่ไม่เกิน ร้อยละ 10

ปี พ.ศ. 2481 หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง กระทรวงการคลังมีการปฏิรูปโครงสร้างภาษีอากรครั้งใหญ่ โดยได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการจัดเก็บภาษี ร.ศ. 119 และได้ตราพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2481 ขึ้นมาใช้แทน เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2481 กฎหมายฉบับนี้นอกจากกำหนดอำนาจในการจัดเก็บภาษียาสูบแล้ว ยังกำหนดผู้เกี่ยวข้องในการผลิต การประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ และการจำหน่ายยาสูบทุกชนิดต้องปฏิบัติตามกฎหมายยาสูบ ตั้งแต่การกำหนดและการอนุญาตผู้เพาะปลูกต้นยาสูบ การบ่นใบยา การขนใบยา และการจำหน่ายใบยาสูบในทุกขั้นตอน

ปี พ.ศ. 2486 รัฐบาลออกพระราชบัญญัติยาสูบฉบับใหม่ ประกาศให้อุตสาหกรรมบุหรีชิกาแรตเป็นกิจการผูกขาดโดยรัฐ การผลิตและนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกชนิดรวมถึงบุหรีต้องอยู่ภายใต้การดำเนินงานของโรงงานยาสูบ แต่เพียงผู้เดียว ยกเว้นยาสูบพันธุ์พื้นเมือง ภายหลังมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายยาสูบอีกหลายฉบับ

² หลุมที่ใช้สำหรับปลูกต้นยาสูบ

จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2509 และได้ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

2.2 โครงสร้างภาษีสรรพสามิตยาสูบ

พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายรวมทั้งการปรับเพิ่มอัตราภาษี³ จนมาเป็นโครงสร้างภาษีปัจจุบัน ดังนี้

(1) ประเภทยาสูบ หรือผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ต้องเสียภาษีหลักๆ มี 6 ประเภท ได้แก่ ยาเส้น บุหรี่ซิการ์แรต บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ยาเส้นปรุง และยาเคี้ยว⁴

(2) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ประกอบด้วยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบในประเทศและผู้นำเข้า ได้แก่ โรงงานยาสูบ ผู้ประกอบการยาเส้น และผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีทางอ้อม ดังนั้น ผู้เสียภาษีจึงสามารถผลักภาระภาษีทั้งหมดให้แก่ผู้บริโภคโดยบวกภาระภาษีเข้าไปในราคาขายได้ทั้งจำนวน

(3) อัตราภาษี ใช้อัตราแบบสองเลือกหนึ่ง กล่าวคือ ใช้อัตราภาษีตามมูลค่า (Ad Valorem) คิดเป็นร้อยละของราคา หรืออัตราภาษีตามปริมาณ (Specific) คิดเป็นจำนวนเงินตามสภาพหรือลักษณะของยาสูบ สำหรับการที่เลือกใช้อัตราแบบใดขึ้นกับมูลค่าภาษีที่คำนวณได้ว่า อย่างไม่มียอดค่าเป็นตัวเงินมากกว่าจะจัดเก็บในอัตรานั้น

³ พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 แก้ไขล่าสุดปี พ.ศ. 2555

⁴ ยาเส้น หมายถึง ใบยาหรือยาอัดซึ่งได้หั่นเป็นเส้นและแห้งแล้ว

ยาสูบ หมายถึง บุหรี่ซิการ์แรต บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ยาเส้นปรุงและให้รวมตลอดถึงยาเคี้ยวด้วย

บุหรี่ยิการ์แรต หมายถึง ยาเส้นหรือยาเส้นปรุง ไม่ว่าจะมียาแห้ง หรือยาอัดเจือปนหรือไม่ ซึ่งม้วนด้วยกระดาษหรือวัตถุที่ทำขึ้นใช้แทนกระดาษ หรือใบยาแห้งหรือยาอัด

บุหรี่ยิการ์ หมายถึง ใบยาแห้งหรือยาอัด ซึ่งม้วนด้วยใบยาแห้งหรือยาอัด

บุหรี่ยื่น หมายถึง ยาเส้นหรือยาเส้นปรุงแต่ง ซึ่งม้วนด้วยใบตอง กลีบบัว กาบหมาก ใบระกา ใบจาก หรือวัตถุอื่นที่มีใช้กระดาษ หรือวัตถุที่ทำขึ้นใช้แทนกระดาษและมีใช้ใบยาแห้งหรือยาอัด

ยาเส้นปรุง หมายถึง ใบยาซึ่งมีใช้ใบยาพันธุ์ยาสูบพื้นเมืองหรือยาอัด ซึ่งได้หั่นเป็นเส้นและปรุงหรือปนด้วยวัตถุอื่นนอกจากน้ำ

ยาเคี้ยว หมายถึง ส่วนใดส่วนหนึ่งของใบยาแห้งนอกจากยาแห้งพันธุ์ยาสูบพื้นเมือง ซึ่งได้ปรุงหรือปนด้วยวัตถุอื่นนอกจากน้ำเพื่ออมหรือเคี้ยว

กฎหมายปัจจุบันกำหนดอัตราเพดานภาษีสรรพสามิตยาสูบตามมูลค่าที่ร้อยละ 90 และอัตราตามปริมาณ 3 บาทต่อกรัม ซึ่งอัตราที่บังคับใช้ต่ำกว่าอัตราเพดานที่กำหนด โดยอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบที่บังคับใช้ในปัจจุบันได้มีการปรับขึ้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2555 สรุปร้อยได้ตั้งตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2555)

ประเภท	อัตราภาษี					
	อัตราเพดานตามกฎหมาย			อัตราปัจจุบัน		
	ตามมูลค่า ร้อยละ	ตามปริมาณ		ตามมูลค่า ร้อยละ	ตามปริมาณ	
		หน่วย	หน่วยละบาท		หน่วย	หน่วยละบาท
ยาเส้น	90	บาท/กรัม	3.00	10	บาท/กรัม	0.01
บุหรี่ยีคาแรต	90	บาท/กรัม	3.00	87	บาท/กรัม	1.00
ซิการ์	90	บาท/กรัม	3.00	20	บาท/กรัม	1.00
บุหรี่ยื่น	90	บาท/กรัม	3.00	10	บาท/กรัม	0.10
ยาเส้นปรุง	90	บาท/กรัม	3.00	20	บาท/กรัม	1.00
ยาเคี้ยว	90	บาท/กรัม	3.00	10	บาท/กรัม	0.10

(4) ฐานภาษี สำหรับราคาที่ใช้ในการคำนวณอัตราตามมูลค่า กรณีเป็นยาสูบที่ผลิตในประเทศให้ใช้ราคาหน้าโรงอุตสาหกรรม แต่ถ้าเป็นยาสูบนำเข้าให้ใช้ราคา C.I.F. (Cost Insurance and Freight) บวกด้วยอากรขาเข้า อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสินค้ายาสูบนำเข้าจากประเทศอาเซียนได้รับยกเว้นอากรขาเข้าตามกรอบความตกลงการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Agreement: AFTA)

(5) วิธีการคำนวณภาษี

1) ในกรณีใช้อัตราตามมูลค่า ใช้วิธีคิดแบบภาษีรวมใน (Inclusive tax rate) โดยคำนวณฐานภาษีจากราคาที่รวมภาษีสรรพสามิตแล้ว ส่งผลให้มูลค่าภาษีสรรพสามิตเมื่อเทียบกับราคาหน้าโรงอุตสาหกรรมหรือราคา C.I.F. หลังรวมอากรขาเข้า สูงกว่าอัตราที่ปรากฏตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น อัตราภาษีบุหรี่ยีคาแรตตามมูลค่าร้อยละ 85 เท่ากับมูลค่าภาษีสรรพสามิตร้อยละ 567 ของราคาหน้าโรงอุตสาหกรรม หรือราคา C.I.F. หลังรวมอากรขาเข้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สูตรคำนวณภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยีคาแรตที่ผลิตในประเทศ

ภาษีที่ต้องชำระ = (ราคาหน้าโรงอุตสาหกรรม + ภาษีที่ต้องชำระ) x อัตราภาษี หรือ

$$\text{ภาษีที่ต้องชำระ} = \text{ราคาหน้าโรงอุตสาหกรรม} \times \frac{\text{อัตราภาษี}}{(1 - \text{อัตราภาษี})}$$

ดังนั้น บุหรี่ที่มีราคาหน้าโรงอุตสาหกรรม 10 บาทต่อซอง มีภาระภาษีสรรพสามิต ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ภาษีที่ต้องชำระ} &= 10 \times \frac{0.85}{(1 - 0.85)} \\
 &= 10 \times 5.67 \\
 &= 56.67 \text{ บาทต่อซอง}
 \end{aligned}$$

สำหรับสูตรคำนวณภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบให้นำเข้าก็ให้ใช้สูตรเดียวกัน เพียงแต่เปลี่ยนจากราคาหน้าโรงอุตสาหกรรมเป็นราคา C.I.F. ที่รวมอากรขาเข้าแล้ว

2) กรณีใช้อัตราตามปริมาณ คำนวณโดยนำอัตราภาษีคูณด้วยปริมาณยาสูบที่ต้องเสียภาษี เช่น ยาเส้น 20 กรัม อัตราภาษีเป็น 0.01 บาท ต่อ 10 กรัม หมายความว่า ภาระภาษีตามปริมาณที่คำนวณได้เป็น $0.01 \times 2 = 0.02$ บาท

2.3 การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ

2.3.1 บุหรี่ซิกาแรต

ตั้งแต่มีการกำหนดพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 ได้มีการแก้ไขปรับเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบโดยเฉพาะบุหรี่ยาสูบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูลการปรับเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบตั้งแต่ปี 2535 – 2556 ดังมีรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แสดงอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบและรายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบ ตั้งแต่ปี 2535 – 2556

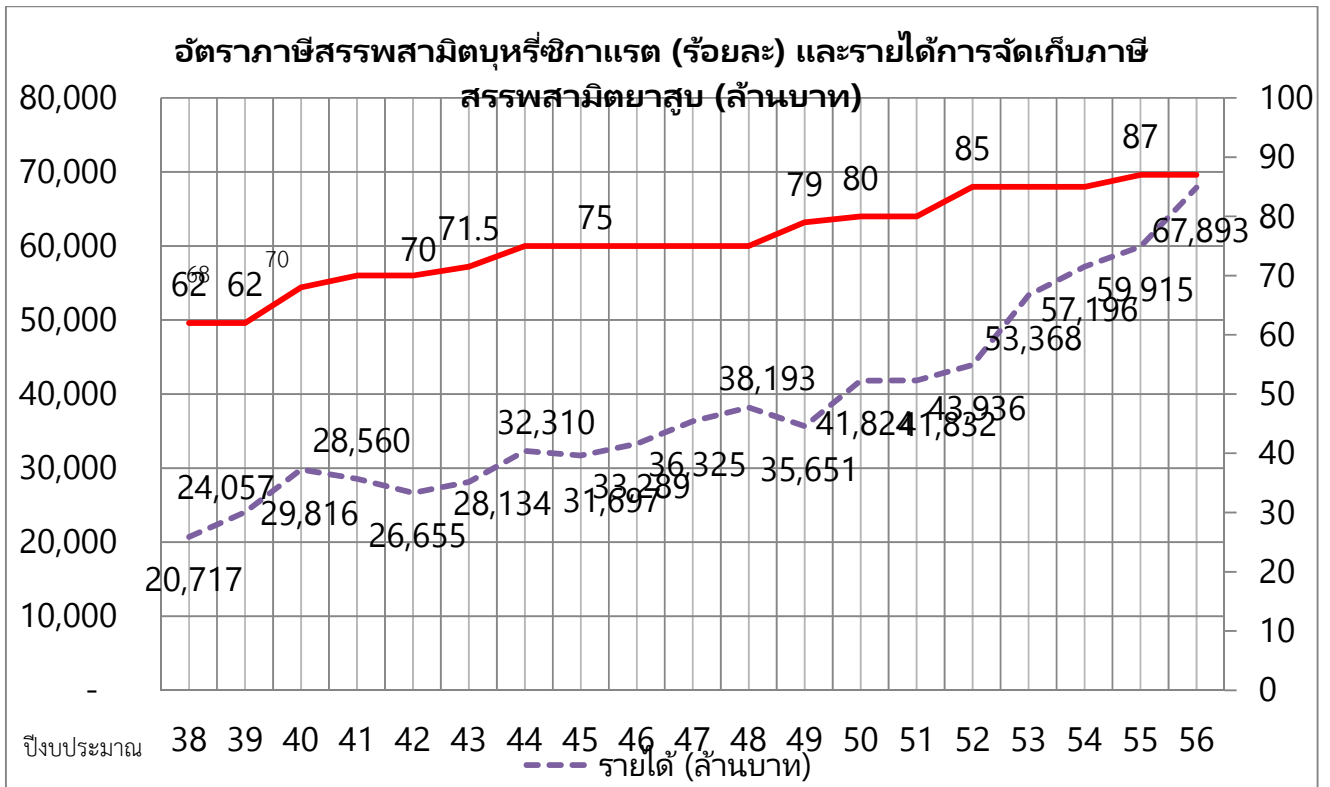
ปี พ.ศ. (ปีงบประมาณ)	อัตราภาษี สรรพสามิต บุหรี่ยาสูบ (ร้อยละ)	รายได้ภาษีสรรพสามิต ยาสูบ (ล้านบาท)	หมายเหตุ ปรับอัตราภาษีฯ ขึ้นในเดือน (ปีงบประมาณ)
2535	55	15,438	ม.ค. 2535
2536	55	15,345	
2537	60	20,002	ธ.ค. 2536
2538	62	20,717	ม.ค. 2538
2539	62	24,057	
2540	68	29,816	ต.ค. 2539
2541	70	28,560	ต.ค. 2540

ปี พ.ศ. (ปีงบประมาณ)	อัตรากาษี สรรพสามิต บุหรืชีกาแรต (ร้อยละ)	รายได้กาษีสรรพสามิต ยาสูบ (ล้านบาท)	หมายเหตุ ปรับอัตรากาษีฯ ขึ้นในเดือน (ปีงบประมาณ)
2542	70	26,655	
2543	71.5	28,134	ต.ค. 2542
2544	75	32,310	มี.ค. 2544
2545	75	31,697	
2546	75	33,289	
2547	75	36,325	
2548	75	38,193	
2549	79	35,651	ธ.ค. 2548
2550	80	41,824	ส.ค. 2550
2551	80	41,832	
2552	85	43,936	พ.ค. 2552
2553	85	53,368	
2554	85	57,196	
2555	87	59,915	ส.ค. 2555
2556	87	67,893	

ที่มา ข้อมูลอัตรากาษีสรรพสามิตบุหรืชีกาแรตจากกรมสรรพสามิต และรายได้กาษีสรรพสามิตยาสูบจาก
สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ข้อมูลจากตารางที่ 2.2 และแผนภาพที่ 2.1 แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการปรับขึ้นอัตรากาษีสรรพสามิต
บุหรืชีกาแรตรายได้จากการจัดเก็บกาษีสรรพสามิตเพิ่มขึ้นตามลำดับด้วย

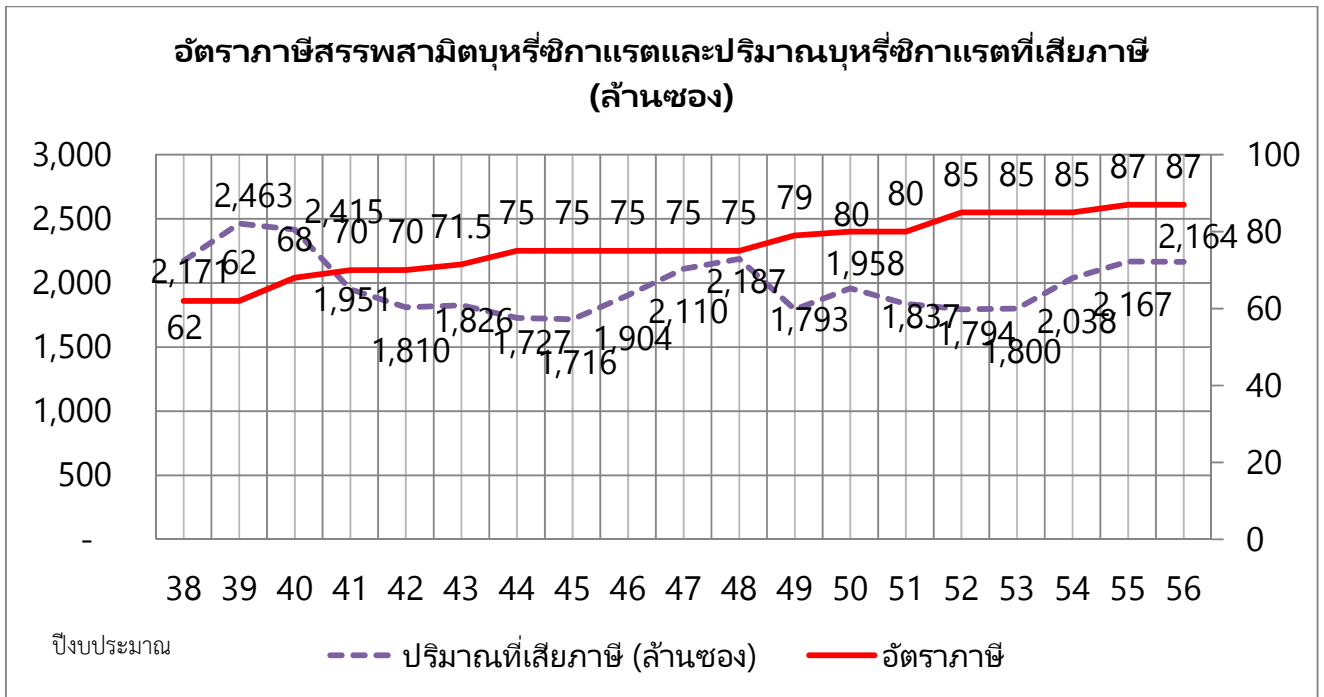
แผนภาพที่ 2.1 อัตรากาษีสรรพสามิตบุหรืชีกาแรตเทียบกับรายได้การจ้ดเก็บกาษีสรรพสามิตยาสูบ

ที่มา ข้อมูลอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซิการ์แรตจากกรมสรรพสามิต และรายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบจาก สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สำหรับแผนภาพที่ 2.2 เป็นการแสดงผลเปรียบเทียบระหว่างอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซิการ์แรตกับ ปริมาณบุหรี่ซิการ์แรตที่เสียภาษีสรรพสามิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปริมาณบุหรี่ซิการ์แรตที่เสียภาษีสรรพสามิตลดลงเมื่อมี การปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซิการ์แรต อย่างไรก็ตามปริมาณที่ลดลงนั้นเป็นเพียงช่วงระยะแรกของการปรับขึ้น อัตราภาษีสรรพสามิตเท่านั้น เมื่ออัตราภาษีดังกล่าวคงที่ได้ระยะเวลาหนึ่ง (เกิน 2 ปี) ปริมาณบุหรี่ซิการ์แรตที่เสียภาษีก็ เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายถึงปริมาณการจำหน่ายบุหรี่ซิการ์แรตที่เพิ่มขึ้น

แผนภาพที่ 2.2 อัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซิการ์แรตเทียบกับปริมาณบุหรี่ซิการ์แรตที่เสียภาษีสรรพสามิต

ที่มา อัตราภาษีสรรพสามิตจากกรมสรรพสามิต และปริมาณที่บุหรีซิการ์และปริมาณที่เสียภาษีจากสำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

2.3.2 ยาเส้น

สำหรับอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตั้งแต่เริ่มใช้กฎหมายจนถึงเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2555 ได้มีการปรับอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ ซึ่งอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นได้เพิ่มสูง 100 เท่า ตามมูลค่า และ 10 เท่า ตามปริมาณจากอัตราเดิม ดังปรากฏตามตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นในอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาเส้นดังกล่าวจัดเก็บเฉพาะยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศ สำหรับพันธุ์พื้นเมืองได้รับการยกเว้นการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาเส้น ตลอดจนรายงานข้อมูลปริมาณและบริเวณการเพาะปลูก

ตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นในอดีตและปัจจุบัน

ประเภท	อัตราภาษี			
	อัตราเพดานตามกฎหมาย		อัตราจัดเก็บ	
	ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	ตามมูลค่า	ตามปริมาณ

		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละบาท	ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละบาท
อดีต	ยาเส้น	80	บาท/กรัม	0.60	0.1	บาท/สิบกกรัม	0.01
ปัจจุบัน	ยาเส้น	90	บาท/กรัม	3.00	10	บาท/กรัม	0.01

ทั้งนี้ ข้อมูลรายได้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาเส้นปีงบประมาณ 2553 – 2556 ปรากฏตามตารางที่ 2.4 แสดงให้เห็นว่า ปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีสรรพสามิตลดลงจำนวนมากหลังการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาเส้น เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2555 จากอัตราการจัดเก็บเดิมตามปริมาณ 0.01 ต่อ 10 กรัมเป็นอัตราใหม่ที่ 0.01 ต่อกรัม ส่งผลให้ปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีสรรพสามิตลดลงถึงร้อยละ 60 จากปี 2555 ที่มีปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีสรรพสามิต 20.97 ล้านบาทหรือ 8.396 ล้านบาท ในปี 2556 อย่างไรก็ตาม ปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีลดลงแต่รายได้ภาษีสรรพสามิตเพิ่มสูงขึ้นจากเดิมในปี 2555 จัดเก็บรายได้ภาษีสรรพสามิตยาเส้นได้ 20.97 ล้านบาท เป็น 83.96 ล้านบาท ในปี 2556

การลดลงของปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีสรรพสามิตสามารถตั้งข้อสังเกตได้หลายประเด็น ดังนี้

1. การจำหน่ายยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศลดลงเมื่อมีการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้น และ/หรือผู้สูบบุหรี่เปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไปสูบบุหรี่พันธุ์พื้นเมืองมากขึ้นแทน ซึ่งยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองไม่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตยาสูบเป็นสาเหตุทำให้ไม่มีข้อมูลปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีสรรพสามิต
2. เนื่องจากในอดีตการจำหน่ายแบบขายส่งทำโดยการขายถุงใหญ่แบบซังกิโลแล้วจึงนำมาแบ่งขายเป็นซองเล็ก ซึ่งต้องเสียภาษีสรรพสามิตตั้งแต่ขายถุงใหญ่จนมาแบ่งขายซองเล็กจึงส่งผลให้เกิดการเก็บภาษีสรรพสามิตซ้ำซ้อน ต่อมาเมื่อมีการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบกรมสรรพสามิตได้แก้ปัญหาทางปฏิบัติเรื่องความซ้ำซ้อนดังกล่าว โดยการออกประกาศให้ติดแสตมป์มูลค่าศูนย์บาทที่ถุงใหญ่ และคิดภาษีครั้งเดียวเมื่อมีการแบ่งขาย ดังนั้น อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีสรรพสามิตลดลงในปี 2556 หลังประกาศใช้อัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบใหม่

ตารางที่ 2.4 ข้อมูลการจัดเก็บภาษียาเส้น ปีงบประมาณ 2553 – 2556

ปีงบประมาณ	ปริมาณยาเส้นที่เสียภาษีสรรพสามิต (ล้านบาท)	รายได้ภาษีสรรพสามิต (ล้านบาท)	ยาเส้น
2553	22.95	22.95	
2554	22.62	22.62	
2555	20.97	20.97	
2556	8.40	83.96	

ที่มา กรมสรรพสามิต

2.4 การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกยาสูบ

(1) บุหรี่ซิการ์เรต

เมื่อปี 2509 กรมสรรพสามิตได้ออกประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง กำหนดราคาขายปลีกทั้งที่ผลิตในประเทศและนำเข้าเป็นครั้งแรก เพื่อเป็นการกำหนดราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบซิการ์เรต ซึ่งคณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง กำหนดราคาขายปลีก ตั้งแต่ปี 2533 - 2555 ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการปรับอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบมีผลต่อการกำหนดราคาบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตทำให้ราคาประกาศบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตมีการปรับราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏตามตารางที่ 2.5 แสดงอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตกับราคาขายปลีกที่กำหนดโดยกรมสรรพสามิต อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตสำหรับบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตบางยี่ห้อที่มีการออกประกาศปรับลดราคากำหนด ในขณะที่อัตราภาษีสรรพสามิตยังคงเท่าเดิม ได้แก่ Marlboro L&M และ Break ซึ่งล้วนเป็นบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตที่นำเข้าทั้งสิ้น โดยข้อสันนิษฐาน คือ ผู้ประกอบการอาจมีการปรับปริมาณของบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตหรือลดต้นทุนการผลิตเพื่อไม่ให้ราคาขายปลีกสูงขึ้นจนไม่เป็นที่สนใจ

ต่อมาเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2555 กรมสรรพสามิตได้ออกประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง ยกเลิกประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง กำหนดราคาขายปลีกที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2555 ดังนั้น ปัจจุบันจึงไม่มีการกำหนดราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตสำหรับบุหรี่ยาสูบซิการ์เรตนำเข้า

(2) ยาเส้น

กรมสรรพสามิตมีการกำหนดราคาขายยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ราคาขายปลีกยาเส้นไม่ได้มีผลกระทบต่ออย่างไร เนื่องจากอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นใช้ในอัตราคงเดิมตลอด ต่อมาในปี 2555 ได้มีการยกเลิกประกาศกรมสรรพสามิตตามที่กล่าวถึงในข้อ (1) ดังนั้น การกำหนดราคาขายยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศจึงยกเลิกด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 2.5 แสดงอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซิการ์เรตกับราคาขายสุบที่กำหนดโดยกรมสรรพสามิต

หน่วย: บาท

อัตราภาษี(%)	55			60		62	68	70			71.5		75				79	79	80		85		
ปี (พ.ศ.)	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	
ยี่ห้อ																							
นำเข้า																							
Mild Seven (king Size)	-	35	-	-	-	-	45	-	51	57	-	-	60	-	61	-	-	88	-	90 (Blue)	95 (Blue)	-	
Marlboro	-	35	-	35	-	41	47	-	-	49	-	-	-	-	56	-	78	70	-	83	80	-	
L&M	-	-	-	-	-	-	-	-	31	33	-	-	-	-	39	40	59	54	-	60	58	-	
Break	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33	37	36	-	
ผลิตในประเทศ																							
กรุงทอง 33	13	-	13	15	15	16	20	24	27	28	28	30	30	-	31	36	-	38	-	55	-	-	
กรุงทอง 90	15	-	15	17	17	18	22	26	29	31	30	35	35	-	36	42	-	45	-	58	-	-	
พระจันทร์ 33	8	-	8	9	9	9.5	12	14	17	18	18	20	20	-	21	24	-	26	-	37	-	-	
เกล็ดทอง 33	8	-	8	9	9	9.5	12	14	17	18	18	20	20	-	21	24	-	26	-	37	-	-	
รอยัลสแตนดาร์ด	15	-	15	17	17	18	22	26	29	31	30	35	35	-	36	42	-	45	-	58	-	-	

อัตราภาษี(%)	55			60		62	68	70		71.5		75				79	79	80		85		
ปี (พ.ศ.) ยี่ห้อ	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
90																						
สามิต90	15	-	15	17	17	18	22	26	29	31	30	35	35	-	36	42	-	45	-	58	-	-
สายฝน90	15	-	15	17	17	18	22	26	29	31	30	35	35	-	36	42	-	45	-	58	-	-
SMS(แดง)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	33
SMS(เขียว)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	33
Shoot	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	-	-
Wonder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	25	-	26	30	-	32	-	42	-	-

บทที่ 3

ทฤษฎีภาระภาษีสรรพสามิตและวิธีการสำรวจราคา

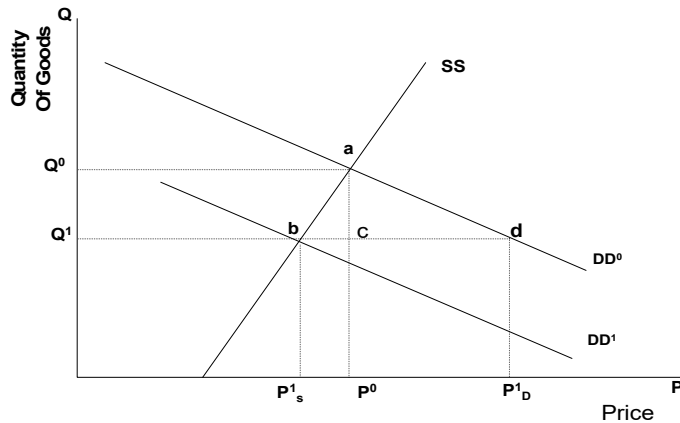
3.1 ทฤษฎีภาระภาษีสรรพสามิต⁵

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีทางอ้อม โดยการจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่ผลิตหรือนำเข้าและบริโภคภายในประเทศ ซึ่งเก็บจากผู้ผลิตหรือนำเข้า ไม่ได้เก็บจากผู้บริโภคโดยตรง แต่ผลสุดท้ายภาระภาษีสรรพสามิตจะตกแก่ผู้บริโภค เป็นส่วนมาก เพราะภาษีที่ต้องเสียของผู้ประกอบการมีลักษณะเป็นต้นทุนในการผลิตอย่างหนึ่ง ดังนั้น เมื่อมีการเก็บ ภาษีสรรพสามิต ราคาสินค้าจะต้องเพิ่มขึ้นเท่ากับจำนวนภาษีที่ต้องเสียหรือมากกว่า จึงถือได้ว่ามีการผลักภาระ หรือกระจายภาระภาษีไปในมูลค่าหรือราคาสินค้า ซึ่งการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสามารถจัดเก็บได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

(1) **อัตราตามสภาพ** เป็นการจัดเก็บภาษีในจำนวนที่แน่นอนต่อหน่วยปริมาณที่กำหนด ดังนั้น รายได้ภาษี ทั้งหมดจึงขึ้นอยู่กับปริมาณการซื้อขาย กล่าวคือ ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่แทนภาษีผู้บริโภค หมายถึง ภาระ ภาษีสุดท้ายตกอยู่ที่ผู้บริโภค ถึงแม้ว่าการจัดเก็บภาษีจะจัดเก็บที่ผู้ผลิตแต่มีการผลักภาระไปยังสินค้าที่ผู้บริโภคซื้อ เมื่อผู้บริโภคซื้อสินค้าจะต้องจ่ายภาษีเป็นจำนวน t_u ต่อหน่วยที่ซื้อ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุปสงค์ราคาของผู้บริโภค ต่อจำนวนภาษี ซึ่งจะไม่มีภาระภาษีที่ย้อนกลับไปยังปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน เป็นต้น ทั้งนี้ ภาระภาษีสรรพสามิต สามารถผลักไปยังผู้บริโภคโดยราคาสินค้าที่สูงขึ้น ดังแสดงในรูปภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 แสดงผลกระทบของภาษีสรรพสามิตตามสภาพ

⁵ Warotai Kosolpisitkul, The Excise Tax in Thailand and Its Effects on Excisable Product Markets, Innsbruck, Austria, 1998, p. 16-23

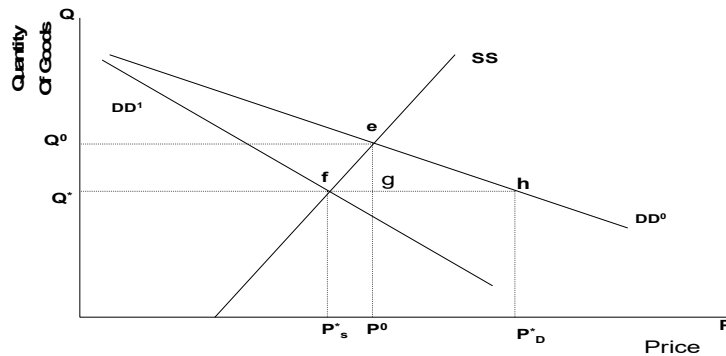

จากแผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีตามสภาพทำให้ราคาผู้บริโภคเพิ่มขึ้น แต่ราคาผู้ผลิตลดลง ปริมาณการบริโภคหลังภาษีย่ลดลงเมื่อเทียบกับตอนไม่เก็บภาษี และการเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตมากขึ้นจะทำให้ระดับการบริโภคลดลงมากขึ้นเช่นกัน สิ่งที่ยู่กำหนดนโยบายควรทราบ คือ การกระจายภาระภาษีสรรพสามิต (Tax Incidence) ระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิตเป็นอย่างไร

การกระจายภาระภาษีสรรพสามิตกรณีจัดเก็บตามสภาพ โดยทั่วไปเส้นอุปสงค์และอุปทานที่เป็นเส้นตรงแสดงถึงความสัมพันธ์ของภาระภาษีทั้ง 2 ด้านของตลาด ในขณะที่ภาระภาษีเกิดกับผู้บริโภค โดยการแบ่งภาระภาษีที่เกิดขึ้นโดยผู้จำหน่าย ซึ่งขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน กล่าวคือ หากอุปสงค์มีความยืดหยุ่นมากกว่าอุปทานแล้ว ผู้ผลิตจะได้รับภาระภาษีมากกว่า และถ้าอุปทานมีความยืดหยุ่นมากกว่าอุปสงค์แล้ว ผู้บริโภคได้รับภาระภาษีมากกว่า ดังนั้น ด้านที่มีความยืดหยุ่นน้อยกว่า (มีความไม่ยืดหยุ่นมากกว่า) ของตลาดต้องรับสัดส่วนของภาระภาษีสูงกว่า

(2) อัตราตามมูลค่า เหมือนกรณีอัตราภาษีสรรพสามิตตามสภาพ ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตโดยอัตราตามมูลค่าเป็นการเพิ่มราคาผู้บริโภค แต่ราคาผู้จำหน่ายลดลง ดังแสดงในรูปภาพที่ 3.2 และระดับการบริโภคลดลง เมื่อมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าในสินค้าและบริการ

แผนภาพที่ 3.2 แสดงผลกระทบของภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า

การกระจายภาระภาษีสรรพสามิตกรณีอัตราตามมูลค่า เช่นเดียวกับการพิจารณาการกระจายภาระภาษีของภาษีสรรพสามิตอัตราตามสภาพ การกระจายภาระภาษีสรรพสามิตอัตราตามมูลค่า กล่าวคือ ด้านที่มีความยืดหยุ่นน้อยกว่า (ไม่ยืดหยุ่นมากกว่า) ของตลาดได้รับสัดส่วนของภาระภาษีที่สูงกว่า

สำหรับการวิเคราะห์ภาระภาษีตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สามารถวิเคราะห์ได้ 2 วิธี ได้แก่

(1) **Partial Equilibrium** วิธีดุลยภาพบางส่วนเป็นการวิเคราะห์ถึงโครงสร้างและการปรับตัวของตลาดสินค้าที่จัดเก็บภาษีสรรพสามิตและอุปสงค์สำหรับสินค้าของอุตสาหกรรมที่ไม่มีภาระภาษีสรรพสามิต ภายใต้สมมุติฐานที่ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง

(2) **General Equilibrium** วิธีดุลยภาพทั่วไปจะสำรวจผลกระทบของภาระภาษีต่อภาคครัวเรือนทั้งในบทบาทของผู้บริโภคสินค้าและบริการ (ด้านการใช้จ่าย) และด้านเจ้าของปัจจัยการผลิตหรือผู้ให้บริการ (ด้านแหล่งของรายรับ) ซึ่งจะแตกต่างกับวิธีดุลยภาพบางส่วนที่ศึกษาผลกระทบของภาษีสรรพสามิตในภาระภาษีปกติ โดยจะเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ของทฤษฎีราคาทั่วไปต่อการจัดเก็บภาษี การผลักภาระภาษีไปข้างหน้าของภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่มีผลเสียต่อคนและสังคม และความจำเป็นในการผลักภาระได้มีปรากฏอยู่แล้ว

เพื่อการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์มากขึ้น ผลกระทบของภาษีสรรพสามิตต่อผลตอบแทนการผลิตและผลกระทบต่ออุปสงค์และอุปทานของอุตสาหกรรมที่ไม่มีภาระภาษีจะต้องนำมาพิจารณาด้วย ถ้าสมมุติฐานนำแนวทางที่แตกต่างกันมาใช้และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่แล้วราคาที่สูงขึ้นของสินค้า X (เนื่องจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต) จะทำให้ผลผลิตของ X ลดลง และปัจจัยที่ใช้ในการผลิต X จะเคลื่อนไปยังการผลิตสินค้าที่ไม่เสียภาษี Y ที่ที่พวกเขาได้รับผลตอบแทนสูงกว่า ในขณะที่เดียวกันราคาของ X เพิ่มขึ้นทำให้อุปสงค์ของ Y เพิ่มขึ้น (กำหนดให้ X และ Y เป็นสินค้าทดแทน) และส่งผลต่อผลผลิตของ Y สมมุติว่าสินค้าทั้งสองผลิตภายใต้เงื่อนไขของการเพิ่มขึ้น

ของต้นทุนส่วนเพิ่มที่เกิดขึ้นจากการผลิตเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วยเหมือนกัน โดยภาวะภาษีสรรพสามิตของ X อาจจะถูกแบ่งไปให้ Y ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นราคาของ Y ต่อความยืดหยุ่นราคาของ X นอกจากนี้ผลกระทบที่เกิดจากการใช้อาจเป็นผลมาจากทางด้านรายได้ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนการผสมผสานของสินค้านำไปสู่ผลตอบแทนของปัจจัยการผลิตเฉพาะที่ใช้ในสินค้า X ลดลง และทำให้ราคาปัจจัยการผลิต (Price of Factor) ที่ใช้เฉพาะในการผลิตสินค้า Y เพิ่มสูงขึ้น การเกิดขึ้นนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าที่สัมพันธ์กันมีผลอย่างมากต่อราคาปัจจัยสินค้าและการกระจายรายได้ (Stolper-Samuelson effect)⁶

อย่างไรก็ตามการผลักภาระภาษีไปข้างหน้าอย่างสมบูรณ์ทั้งหมดเป็นกฎที่ใช้ในสมมุติฐาน โดยตั้งสมมุติฐานว่าภาวะภาษีสรรพสามิตทั่วไปตกไปยังผู้บริโภค และกระจายไปบนหลักของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในสินค้าที่เสียภาษีสรรพสามิต สมมุติฐานนี้แสดงโดย Richard Musgrave เนื่องจาก (1) การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างการออมและการบริโภค ดังนั้น การหาภาวะภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายภาคครัวเรือน และ (2) ผลของการกระจายผลตอบแทนการผลิตและการเกิดอุปสงค์และอุปทานในอุตสาหกรรมที่ไม่เสียภาษีมีความเป็นกลางหรือส่วนมากไม่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากขนาดของการกระจายรายได้ที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมที่หลายๆประเภทยังคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนักจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ดังนั้น ข้อสมมุติฐานของการทำงานภายใต้การวิเคราะห์จุดดุลยภาพบางส่วนและทั่วไปเหมือนกัน และเหมือนกับหลักการเดิมที่เขียนไว้ว่าผู้บริโภคเป็นผู้รับภาระภาษีการบริโภค

รูปแบบการผลักภาระภาษี

การผลักภาระภาษี (Tax Shifting) หมายถึง การที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายกำหนดถ่ายเทหรือแบ่งเบาภาระภาษีบางส่วนหรือทั้งหมดไปให้บุคคลอื่น ลักษณะของการผลักภาระภาษี แบ่งเป็น 3 แบบ คือ

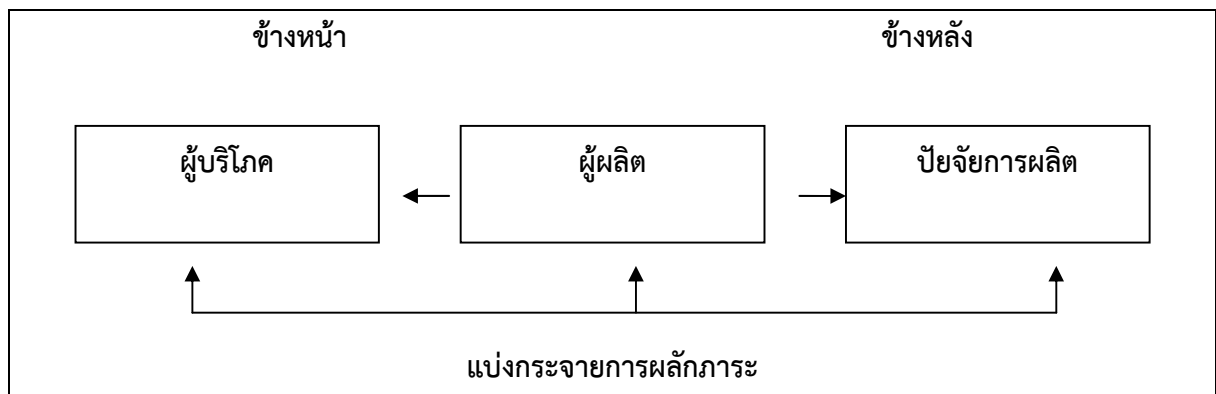
1. การผลักภาระภาษีไปข้างหน้า (Forward Shifting) หมายถึง การที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายผลักภาระภาษีไปให้ผู้บริโภครับภาระแทนโดยการตั้งราคาสินค้าให้สูงขึ้น

2. การผลักภาระภาษีไปข้างหลัง (Backward Shifting) หมายถึง การที่ผู้ผลิตผลักภาระไปยังปัจจัยในการผลิตต่างๆ แทนที่จะผลักภาระไปให้ผู้บริโภค เช่น การลดค่าจ้างแรงงานหรือลดราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการลดราคาสินค้าเพราะถูกเก็บภาษีทำให้ความต้องการต่อสินค้านั้นน้อยลง จึงต้องปรับราคาสินค้าลดลงตามไปด้วย

⁶ ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าที่สัมพันธ์กันต่อราคาปัจจัยสินค้าได้รับการวิเคราะห์เป็นครั้งแรกโดย Wolfgang Stolper และ Paul Samuelson จึงเรียกผลกระทบนี้ว่า Stolper- Samuelson

3. การแบ่งกระจายการผลักรား (Diffusely Shifting) หมายถึง การที่ผู้ผลิตผลักรားภาชีไปทั้งข้างหน้า และข้างหลังพร้อมๆ กัน โดยผู้ผลิตรับภาระไว้บางส่วน

แผนภาพที่ 3.3 การผลักรားภาชี

3.2 วิธีการสำรวจราคา

วิธีการสำรวจราคาบุหรี่ยาสูบและยาเส้นของงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 จัดส่งแบบสอบถามราคาบุหรี่ยาสูบไปยังร้านค้าปลีกและร้านค้าขายส่ง

คณะผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือพร้อมแบบสอบถามจัดส่งไปให้ร้านสะดวกซื้อและร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ร้านค้าดังกล่าวกรอกข้อมูลยี่ห้อและราคาขายปลีกและขายส่งของบุหรี่ยาสูบ (รายละเอียดข้อมูลราคาตามภาคผนวก 1 และ 2) จำนวน 6 แห่ง ดังนี้

- (1.1) แมคโคร
- (1.2) บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์
- (1.3) เทสโก้ โลตัส
- (1.4) 108 ซอป
- (1.5) แฟมมิลีมาร์ท
- (1.6) เซเว่น อี เลเวน (7 – 11)

วิธีที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบ

คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบของกรมสรรพสามิตเพื่อขอความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อมูลของยี่ห้อบุหรี่ยาสูบและยาเส้น รวมถึงข้อแนะนำและความเห็นเกี่ยวกับพื้นที่ที่คณะผู้วิจัยควรจะเดินทางไปสำรวจราคาบุหรี่ยาสูบและยาเส้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านยาสูบที่คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- (2.1) ร้อยโทภาคภูมิ ทับทิมมรณยุทธ
นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ สำนักมาตรฐานและพัฒนการจัดเก็บภาษี 1
- (2.2) นายดุลยพล จุฑะพล
นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ สำนักแผนภาษี
- (2.3) นายทศพร พินิจสระวะ
นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ สำนักมาตรฐานและพัฒนการจัดเก็บภาษี 1

วิธีที่ 3 การลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ยาสูบและยาเส้น

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ยาสูบทั่วไปและบุหรี่ยี่ห้ออื่นๆ ที่ไม่เป็นที่นิยมและขายเฉพาะพื้นที่นั้นๆ

โดยเลือกพื้นที่ลงสำรวจตามที่อยู่อาศัยด้านภาคีอาสาสมัครแนะนำ ดังนี้³

- ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพฯ และปทุมธานี
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี และหนองคาย
- ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา
- ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง
- ภาคเหนือ (ตอนล่าง) ได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์

การลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้นได้แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

(1) วิธีการสุ่มตัวอย่างร้านค้าขายปลีกโดยเฉพาะร้านโชห่วยในบริเวณตลาดหรือแหล่งชุมชนเพื่อสอบถามราคาบุหรี่ซิการ์แต่ละยี่ห้อต่างๆ ที่มีขายในร้านสะดวกซื้อและร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ และยี่ห้ออื่นๆ ที่มีขายจากผู้ขายโดยซื้อบุหรี่ตัวอย่างสำหรับยี่ห้อที่ไม่มีขายในร้านสะดวกซื้อและร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ทั่วไป และสำหรับยาเส้นใช้วิธีการสุ่มซื้อตัวอย่างเช่นกัน นอกจากนี้ ได้มีการสอบถามผู้ขายเพิ่มเติมว่า เมื่อมีการปรับเปลี่ยนประสิทธิภาพสมิตยาสูบ ทำให้ราคาปรับเปลี่ยนขึ้นหรือลดลงและปริมาณการขายมากขึ้นหรือลดลง ตลอดจนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความแตกต่างจากเดิมหรือไม่ อย่างไร

(2) วิธีการประสานขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่สรรพสามิตพื้นที่ให้แนะนำบริเวณที่มีการจำหน่ายบุหรี่ซิการ์และยาเส้นในพื้นที่นั้นๆ เพื่อความรวดเร็วในการกำหนดร้านค้าที่จะสำรวจราคาและทำให้ทราบถึงแหล่งจำหน่ายยาสูบยี่ห้อที่ไม่มีในพื้นที่ที่ได้สำรวจราคามาแล้วอีกด้วย

ทั้งนี้ คณะวิจัยได้กำหนดเวลาในการลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้นในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2556 – เมษายน 2557

³ หมายเหตุ พื้นที่ที่อยู่อาศัยอาสาสมัครแนะนำให้ทำการสำรวจแตกต่างจากพื้นที่ที่คณะผู้วิจัยที่เสนอไว้ในโครงร่างวิจัยในส่วนของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อความเหมาะสมคณะผู้วิจัยจึงขอเลือกพื้นที่สำรวจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ 4
ผลการสำรวจราคาขายปลีกยาสูบ

4.1 ผลการสอบถามราคาบุหรี่ซิการ์เรตจากร้านค้าขายปลีกและร้านค้าขายส่ง

ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามสรุปได้ ดังนี้

(ก) จำนวนยี่ห้อและรายการที่จำหน่าย :

- ขายปลีก – จำนวน 11 ยี่ห้อ (นำเข้า 6 ยี่ห้อ ผลิตในประเทศ 5 ยี่ห้อ) 33 รายการ ดังนี้

	ยี่ห้อ	รายการ
1	มาร์ลโบโร (MARLBORO)	มาร์ลโบโร (ทอง) ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (MARLBORO (GOLD) FLIP TOP BOX)
		มาร์ลโบโร (ขาว) เมนทอล ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (MARLBORO (WHITE) MENTHOL FLIP TOP BOX)
		มาร์ลโบโร (เงิน) (MARLBORO (SILVER))
		มาร์ลโบโร เมนทอล (MARLBORO MENTHOL)
		มาร์ลโบโร เรด คิง ไซส์ (MARLBORO RED KING SIZE)
		มาร์ลโบโร คริสป์ มินท์ (MARLBORO CRISP MINT)
		มาร์โบโร (แดง) 7.1 ม.ม.
		มาร์โบโร (โกลด์) 7.1 ม.ม.
2	ไมล์ด เซเว่น (MILD SEVEN)	ไมล์ด เซเว่น ออริจินัล บลู (MILD SEVEN ORIGINAL BLUE)
		ไมล์ด เซเว่น สกาย บลู (MILD SEVEN SKY BLUE)
3	วอนเดอร์ (WONDER)	WONDER (รสอเมริกัน)
		WONDER (รสเมนทอล)
4	แอล แอนด์ เอ็ม (L&M)	แอล แอนด์ เอ็ม (ฟ้า) ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (L&M (BLUE) FLIP TOP BOX)
		แอล แอนด์ เอ็ม เมนทอล คิง ไซส์ (L&M MENTHOL KING SIZE)
		แอล แอนด์ เอ็ม (ขาว) เมนทอลฟลิปทอปบ็อกซ์ (L&M (WHITE) MENTHOL FLIP TOP BOX)
		แอล แอนด์ เอ็ม คิง ไซส์ (L&M KING SIZE)
		แอล แอนด์ เอ็ม ซีเล็คท์ (แดง) (L&M SELECT (RED))
		แอล แอนด์ เอ็ม ซีเล็คท์ (เขียว) L&M SELECT (GREEN)

	ยี่ห้อ	รายการ
		แอล แอนด์ เอ็ม ไอซ์ (L&M ICE)
		แอล แอนด์ เอ็ม แม็กซ์ (L&M MAX)
		แอล แอนด์ เอ็ม (เขียว) 7.1 ม.ม.
		แอล แอนด์ เอ็ม ออริจินัล 7.1 ม.ม.
5	กรุงทอง	กรุงทอง 90
6	สายฝน	สายฝน 90
7	กรองทิพย์	กรองทิพย์ 90
		กรองทิพย์ (รสอเมริกัน)
8	SMS	SMS รสเมนทอลสีเขียว
		SMS รสเมนทอลสีแดง
		SMS เมนทอล,อเมริกัน
9	วิลตัน	วิลตันคลาสสิก,บลู
10	เอสเซ่ (ESSE)	เอสเซ่กรีน,บลู
11	สกอร์ (SCORE)	สกอร์ เมนทอล
		สกอร์ แดง

- ขายส่ง – จำนวน 9 ยี่ห้อ (นำเข้า 3 ยี่ห้อ ผลิตในประเทศ 6 ยี่ห้อ) 35 รายการ

	ยี่ห้อ	รายการ
1	มาร์ลโบโร	มาร์ลโบโร (ทอง) ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (MARLBORO (GOLD) FLIP TOP BOX)
		มาร์ลโบโร เมนทอล (MARLBORO MENTHOL)
		มาร์ลโบโร เรด คิง ไซส์ (MARLBORO RED KING SIZE)
		มาร์ลโบโร (ขาว) เมนทอล ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (MARLBORO (WHITE) MENTHOL FLIP TOP BOX)
		มาร์ลโบโร (เงิน) (MARLBORO (SILVER))
		มาร์ลโบโร คริสป์ มินท์ (MARLBORO CRISP MINT)
		มาร์ลโบโร เรด ฟลิป ท็อป บอกซ์
		มาร์ลโบโร (เขียว) ฟลิป ท็อป บอกซ์
		มาร์ลโบโร (ทอง) คิงไซส์

	ยี่ห้อ	รายการ
		มารีโบโร่ (ดำ) ฟลิป ท็อป บอกซ์
		มารีโบโร่ (แดง) 7.1 ม.ม.
		มารีโบโร่ (โกลด์) 7.1 ม.ม.
2	ไมลด์ เซเว่น	ไมลด์ เซเว่น ออริจินัล บลู (MILD SEVEN ORIGINAL BLUE)
		ไมลด์ เซเว่น สกาย บลู (MILD SEVEN SKY BLUE)
3	WONDER	WONDER (รสอเมริกัน)
		WONDER (รสเมนทอล)
4	แอล แอนด์ เอ็ม (L&M)	แอล แอนด์ เอ็ม คิง ไซซ์ (L&M KING SIZE)
		แอล แอนด์ เอ็ม (ฟ้า) ฟลิป ท็อป บ็อกซ์ (L&M (BLUE) FLIP TOP BOX))
		แอล แอนด์ เอ็ม เมนทอล คิง ไซซ์ (L&M MENTHOL KING SIZE)
		แอล แอนด์ เอ็ม (ขาว) เมนทอลฟลิปท็อปบ็อกซ์ (L&M (WHITE) MENTHOL FLIP TOP BOX)
		แอล แอนด์ เอ็ม ไอซ์ (L&M ICE)
		แอล แอนด์ เอ็ม แม็กซ์ (L&M MAX)
		แอล แอนด์ เอ็ม ซีเล็คท์ (แดง) (L&M SELECT (RED))
		แอล แอนด์ เอ็ม (ฟ้า) คิงไซซ์
		แอล แอนด์ เอ็ม (เขียว) ฟลิป ท็อป บอกซ์
		แอล แอนด์ เอ็ม (แดง) ฟลิป ท็อป บอกซ์
		แอล แอนด์ เอ็ม เมนทอล 7.1 ม.ม.
		แอล แอนด์ เอ็ม (เขียว) 7.1 ม.ม.
5	กรุงทอง	กรุงทอง 90
6	สายฝน	สายฝน 90
7	กรองทิพย์	กรองทิพย์ 90
		กรองทิพย์ 90 เดอลุกซ์
8	สามิต	สามิต 90
9	SMS	SMS รสเมนทอลสีเขียว
		SMS รสเมนทอลสีแดง

(ข) การวางจำหน่าย :

- ยี่ห้อยี่ห้อบุหรี่ซิการ์เรตที่นิยมนวางจำหน่ายขายปลีก ซึ่งมีการวางจำหน่ายในร้านค้า 5 แห่งจาก 6 แห่งที่ส่งแบบสอบถามมี จำนวน 4 รายการ ดังนี้
 - (1) มาร์ลโบโร (ทอง) ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (Marlboro (Gold) Flip Top Box)
 - (2) มาร์ลโบโร (ขาว) เมนทอล ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (Marlboro (White) Menthol Flip Top Box)
 - (3) มาร์ลโบโร (เงิน) (Marlboro (Silver))
 - (4) ไมลด์ เซเว่น ออริจินัล บลู (Mild Seven Original Blue)
- ยี่ห้อยี่ห้อบุหรี่ซิการ์เรตที่นิยมนวางจำหน่ายขายส่ง ซึ่งมีการวางจำหน่ายในร้านค้า 4 แห่งจาก 6 แห่งที่ส่งแบบสอบถามมี จำนวน 1 รายการ ได้แก่ มาร์ลโบโร (ทอง) ฟลิป ทอป บ็อกซ์ (Marlboro (Gold) Flip Top Box)

(ค) ยี่ห้อยี่ห้อบุหรี่ซิการ์เรตที่วางจำหน่ายในราคาสูงสุด :

- ขายปลีก - ไมลด์ เซเว่น ออริจินัล บลู (Mild Seven Original Blue) ราคา 95 บาทต่อซอง
- ขายส่ง - ไมลด์ เซเว่น ออริจินัล บลู (Mild Seven Original Blue) ราคา 877 บาทต่อคาร์ตัน (10 ซองต่อคาร์ตัน) หรือ 87.70 บาทต่อซอง

(ง) ยี่ห้อยี่ห้อบุหรี่ซิการ์เรตที่วางจำหน่ายในราคาต่ำสุด :

- ขายปลีก - ไอ-สเกอร์ ราคา 36 บาทต่อซอง
- ขายส่ง - SMS ราคา 342 บาทต่อคาร์ตัน หรือ 34.20 บาทต่อซอง

4.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบ

จากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบ 3 ท่าน เกี่ยวกับบุหรี่ซิการ์เรตและยาสูบ สามารถสรุปได้ (รายละเอียดการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบปรากฏตาม ภาคผนวก 3) ดังนี้

(1) บุหรี่ซิการ์เรต

(1.1) ราคาขายปลีกที่ร้านขายปลีกจำหน่ายเป็นราคาที่บริษัทบุหรี่เป็นผู้กำหนด โดยกำหนดเป็นราคาแนะนำให้แก่ร้านขายปลีก เรียกว่า Retail Selling Price (RSP)

(1.2) ร้านค้าขายปลีกทุกร้านต้องขึ้นทะเบียนกับกรมสรรพสามิต และต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปี

ในการจำหน่ายบุหรี

(1.3) การตรวจสอบราคาบุหรี สำหรับบุหรีในประเทศกรมสรรพสามิตมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่โรงงานยาสูบเพื่อตรวจสอบข้อมูลต้นทุนและความถูกต้องของการเสียภาษีอยู่แล้ว ส่วนบุหรีนำเข้าใช้ราคา CIF ที่ผู้นำเข้าแจ้งแก่กรมศุลกากร

(1.4) ประกาศกำหนดราคาบุหรีซิกาแรตมีมานานเนื่องจากสินค้าบุหรีมีผู้ผลิตรายเดียวจึงเกรงว่าจะมีการเอาเปรียบผู้บริโภค อย่างไรก็ตามก็ดี กรมสรรพสามิตเห็นควรให้มีการยกเลิกเนื่องจากสภาพระบบเศรษฐกิจปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป การประกาศกำหนดราคาบุหรีซิกาแรตจึงไม่เหมาะสมที่จะบังคับใช้ในปัจจุบัน และการประกาศราคาอาจไปบิดเบือนกลไกตลาดทำให้ตลาดไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างเสรี

(1.5) กรมสรรพสามิตได้ปรับขึ้นอัตราภาษียาสูบเมื่อปี 2555 ดังนั้น คาดว่ายังไม่มีมีการปรับอัตราภาษีขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้ และกรมสรรพสามิตอยู่ระหว่างปรับปรุงโครงสร้างภาษียาสูบใหม่ทั้งระบบ เนื่องจากโครงสร้างปัจจุบันอัตราภาษียาสูบตามมูลค่าโดยเฉพาะบุหรีซิกาแรต อัตราภาษีอยู่ที่ร้อยละ 87 ใกล้เคียงเพดานที่ร้อยละ 90 แล้ว

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษียาสูบ กรมสรรพสามิต ในเบื้องต้นได้แนะนำให้สำรวจราคาบุหรีซิกาแรตในพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากบุหรียี่ห้อที่ไม่เป็นที่นิยมส่วนมากจะเน้นกลุ่มเป้าหมายแรงงานต่างด้าวเป็นหลัก เนื่องจากมีราคาถูกและเป็นบุหรีที่แรงงานต่างด้าวก่อนเคยก่อนมาทำงานในประเทศไทย และไม่ควรงบพื้นที่ตามจังหวัดชายแดนเนื่องจากพื้นที่เหล่านั้นจะบริโภคบุหรีที่ลักลอบหรือหนีภาษี ซึ่งไม่ได้ติดแสตมป์ที่ถูกต้องกฎหมาย โดยพื้นที่ในกรุงเทพมหานครและปริมาณมณฑลที่ผู้เชี่ยวชาญฯ เสนอแนะ ได้แก่ เขตมีนบุรี นองจอก บางแค สายไหม บางซื่อ นนทบุรี รังสิต และมหาชัย เป็นต้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดพื้นที่ในการลงสำรวจราคาบุหรีซิกาแรต ได้แก่ เขตบางพลัด บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท นิคมอุตสาหกรรมนวนคร และตลาดพลูทรัพย์

(2) ยาเส้น

(2.1) ปัจจุบันกรมสรรพสามิตขาดข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองว่ามีปริมาณการปลูกจำนวนเท่าไร และบริเวณไหนบ้าง เนื่องจากกฎหมายระบุว่ายาเส้นพันธุ์พื้นเมืองไม่ต้องขึ้นทะเบียนกับกรมสรรพสามิต

(2.2) กิจกรรมที่เกี่ยวกับยาเส้นที่มีใช้พันธุ์พื้นเมืองจำเป็นต้องขออนุญาตทุกขั้นตอน ตั้งแต่การปลูก หั่น บ่ม และจำหน่าย

(2.3) การชำระภาษีสรรพสามิตจะคำนวณจากการจำหน่ายยาเส้น โดยต้องเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ซึ่งการจำหน่ายแบบขายส่ง คือ วิธีการขายเป็นถุงใหญ่แบบซังกิโหลหรือการขายแบบแบ่งซองเล็กในอดีตจำเป็นต้องเสียภาษีสรรพสามิตจึงส่งผลให้เกิดการเก็บภาษีซ้ำซ้อน ดังนั้น กรมสรรพสามิตได้แก้ปัญหาโดยการติดแสตมป์มูลค่าศูนย์บาทที่ถุงใหญ่และคิดภาษีครั้งเดียวเมื่อมีการแบ่งขาย

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเภสัชยาสูบ กรมสรรพสามิต สำหรับการลงพื้นที่สำรวจราคาขายยาเส้น ผู้เชี่ยวชาญฯ ได้แนะนำให้คณะผู้วิจัยสำรวจในพื้นที่ที่มีผู้ประกอบการจดทะเบียนกับกรมสรรพสามิตจำนวนมาก เนื่องจากยาเส้นจะมีการจำหน่ายในพื้นที่ที่ตั้งใกล้กับสถานประกอบการอุตสาหกรรมยาเส้น เพื่อสะดวกต่อการขนส่ง และราคาไม่แพงส่งผลทำให้ผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยเข้าถึงได้ง่าย สำหรับพื้นที่บริเวณจังหวัดกรุงเทพฯ และปริมณฑล พื้นที่ที่ผู้เชี่ยวชาญฯ แนะนำ ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี และสำหรับต่างจังหวัด ได้แก่ จังหวัดหนองคาย เพชรบูรณ์ และ สุโขทัย คณะผู้วิจัยได้พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญฯ แล้ว เห็นควรกำหนดพื้นที่ลงสำรวจราคาขายยาเส้น ได้แก่ จังหวัดหนองคาย และจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการจดทะเบียนการประกอบกิจการโรงงาน ยาเส้นสูงที่สุดสองอันดับแรก

4.3 ผลการลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ยิกาแรตและยาเส้น

ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ยิกาแรตและยาเส้น สรุปได้ ดังนี้

4.3.1 ภาคกลาง: จังหวัดกรุงเทพฯ และปทุมธานี

1) จังหวัดกรุงเทพฯ

ผลการสำรวจ

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจราคาขายปลีกบุหรี่ยิกาแรตและยาเส้นในพื้นที่ เขตบางพลัด บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร และพญาไท จังหวัดกรุงเทพฯ โดยสุ่มร้านค้าขายปลีกที่อยู่พื้นที่ดังกล่าวทั้งหมด 8 ร้าน ซื้อมุหรี่ยิกาแรตทั้งสิ้น 13 รายการ และยาเส้น 1 รายการ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยิกาแรตและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดกรุงเทพฯ

บุหรี่ยิกาแรต

	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
1	Marlboro Gold	ฟิลิปปินส์	90
2	Marlboro แดง	ฟิลิปปินส์	90
3	Marlboro เขียว	ฟิลิปปินส์	90
4	LM แดง	ฟิลิปปินส์	66
5	LM เขียว	ฟิลิปปินส์	66
6	LM แดง 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	56
7	LM เขียว 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	56
8	SMS แดง	ไทย	38
9	SMS เขียว	ไทย	38
10	Wonder แดง	ไทย	48
11	Wonder เขียว	ไทย	48
12	สายฝน 90	ไทย	65
13	กรองทิพย์	ไทย	65
ยาเส้น			
	ยี่ห้อ	จังหวัดที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)*
1	ยาเส้นตราสมอลูกโลก	นครศรีธรรมราช	10

*ยาเส้นราคา 10 บาท/ซอง มีน้ำหนักซองละ 30 กรัม

บุหรี่ยี่ห้อและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจแบ่งเป็น

(1) บุหรี่ยี่ห้อ

(1.1) บุหรี่ยี่ห้อนำเข้า จำนวน 2 ยี่ห้อ ได้แก่ Marlboro และ LM

(1.2) บุหรี่ยี่ห้อที่ผลิตในประเทศของโรงงานยาสูบ จำนวน 4 ยี่ห้อ ได้แก่ SMS

WONDER สายฝน และกรองทิพย์

(2) ยาเส้น

ยาเส้นจำนวน 1 ยี่ห้อ ได้แก่ ตราสมอลูกโลก

บุหรี่ยี่ห้อที่ร้านค้ามีวางจำหน่าย ได้แก่ กรองทิพย์ SMS และ LM จากการสำรวจไม่พบบุหรี่ยี่ห้อนำเข้าราคาถูกลงจำหน่าย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สอบถามจากผู้ขายทราบว่า ในอดีตมีบางร้านค้าที่เคย

จำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อตราคาถูกแต่ปัจจุบันไม่มีการวางจำหน่ายแล้วเนื่องจากกำไรน้อยและขายได้ไม่ดี อีกทั้งผู้ขายแจ้งว่า ผู้ซื้อส่วนใหญ่ที่สูบบุหรี่ราคาถูกนิยมซื้อบุหรี่ยี่ห้อ SMS ของโรงงานยาสูบมากกว่า ดังนั้นจึงเลิกจำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อตราคาถูกยี่ห้ออื่นๆ ไป นอกจากนั้นการแบ่งขายบุหรี่ยี่ห้อตราเป็นมวนๆ สามารถทำกำไรได้ดีกว่าและเป็นที่ยอมรับมากกว่า โดยเฉพาะยี่ห้อ LM คณะผู้วิจัยพบว่าการแบ่งจำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อตราเป็นมวนๆ ในหลายร้านค้าที่ทำการสำรวจ

สำหรับยาเส้นมีเพียงร้านค้าเดียวจากทั้งหมด 8 ร้าน ที่มีการจำหน่าย จากการสอบถามผู้ที่ซื้อส่วนใหญ่เป็น คนมีอายุที่ยังชอบการสูบบุหรี่ยาเส้นมากกว่า และยี่ห้อที่ทางร้านจำหน่ายจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ขึ้นกับว่ามีผู้นำมาจำหน่ายให้ทางร้านหรือไม่ เจ้าของร้านมีได้ออกไปซื้อเองแต่จะมีคนนำมาเสนอขายให้ ทำให้ยี่ห้อยาเส้นที่จำหน่ายเปลี่ยนไปตาม ผู้นำมาขาย มีเพียงยาเส้นตราแมวที่นำมาขายให้เป็นประจำ

2) จังหวัดปทุมธานี

ผลการสำรวจ

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ยี่ห้อตราและยาเส้นตามที่อยู่ผู้เชี่ยวชาญฯ จากกรมสรรพสามิตแนะนำในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท นิคมอุตสาหกรรมนวนคร และตลาดพลูทรัพย์ โดยสุ่มร้านค้าขายปลีกที่อยู่พื้นที่ดังกล่าวทั้งหมด 14 ร้าน ซื้อบุหรี่ยี่ห้อตรา 18 รายการ และยาเส้น 1 รายการ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อตราและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดปทุมธานี

บุหรี่ยี่ห้อตรา			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
1	Marlboro Gold	ฟิลิปปินส์	90
2	Marlboro Gold 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	78
3	Marlboro มินท์	ฟิลิปปินส์	90
4	Marlboro แดง	ฟิลิปปินส์	90
5	LM เขียว	ฟิลิปปินส์	66
6	LM แดง 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	55
7	ASTRO แดง	ฟิลิปปินส์	35

บุหรีชีกาแรต			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
8	ASTRO เขียว	ฟิลิปปินส์	35
9	BONJOUR	อินโดนีเซีย	35
10	SKY แดง	อินโดนีเซีย	37
11	SCORE แดง	ฟิลิปปินส์	35
12	SMS แดง	ไทย	38
13	SMS เขียว	ไทย	37
14	Wonder แดง	ไทย	50
15	Wonder เขียว	ไทย	50
16	สายฝน 90	ไทย	68
17	กรุงทอง	ไทย	67
18	กรองทิพย์	ไทย	65
ยาเส้น			
	ยี่ห้อ	จังหวัดที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง*)
1	ยาเส้นตราแมว	นนทบุรี	5

*ยาเส้นราคา 5 บาท/ซอง มีน้ำหนักซองละ 15 กรัม

บุหรีชีกาแรตและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจแบ่งเป็น

(1) บุหรีชีกาแรต

(1.1) บุหรีชีกาแรตนำเข้า จำนวน 6 ยี่ห้อ ได้แก่ Marlboro LM ASTRO SKY BONJOUR และ SCORE

(1.2) บุหรีชีกาแรตผลิตในประเทศไทยของโรงงานยาสูบ จำนวน 5 ยี่ห้อ ได้แก่ SMS WONDER สายฝน กรุงทอง และกรองทิพย์

(2) ยาเส้น มีขายเฉพาะพื้นที่เมือง จำนวน 1 ยี่ห้อ ได้แก่ ตราแมว

จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่า ราคาขายปลีกของบุหรีชีกาแรตนำเข้า อาทิ Marlboro และ LM เป็นต้น มีราคาขายปลีกที่เท่ากันในทุกร้านค้า ในขณะที่บุหรีชีกาแรตผลิตในประเทศไทยของโรงงานยาสูบมีราคาขายปลีกที่หลากหลาย จากการสอบถามผู้ขายบางรายแจ้งว่า ผู้ค้าส่งจะเป็นผู้กำหนดราคาขายปลีกบุหรีชีกาแรตนำเข้าให้แก่

ผู้ขายเพื่อให้ทราบว่าจะต้องกำหนดราคาขายเท่าใด แต่ถ้าเป็นบุหรี่ของโรงงานยาสูบไม่มีการกำหนดราคาขายให้ผู้ขาย จึงทำให้ผู้ขายสามารถตั้งราคาขายปลีกได้เอง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการบวกกำไรเพิ่มจากราคาที่รับซื้อบุหรี่ซิการ์แรตของ โรงงานยาสูบประมาณซองละ 3 - 5 บาท ขึ้นอยู่กับผู้ขายแต่ละราย

4.3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: จังหวัดอุดรธานี และหนองคาย

ผลการสำรวจ

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ซิการ์แรตและยาเส้นในจังหวัดอุดรธานีในบริเวณพื้นที่ อำเภอ เมืองอุดรธานี อำเภอเพ็ญ และอำเภอสร้างคอม สำหรับจังหวัดหนองคายได้ลงพื้นที่สำรวจบริเวณพื้นที่ อำเภอเมือง หนองคาย อำเภอท่าบ่อ และอำเภอศรีเชียงใหม่ โดยได้สุ่มร้านค้าขายปลีกที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวทั้งหมด 15 ร้าน ซื้อบุหรี่ซิการ์แรตทั้งสิ้น 19 รายการ และยาเส้นทั้งหมด 6 รายการ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์แรตและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดอุดรธานีและ หนองคาย

บุหรี่ยี่ห้อ			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
1	Marlboro แดง	ฟิลิปปินส์	90
2	Marlboro เขียว	ฟิลิปปินส์	90
3	Marlboro Gold 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	76
4	LM แดง	ฟิลิปปินส์	66
5	LM เขียว	ฟิลิปปินส์	66
6	Break เขียว	อินโดนีเซีย	38
7	Break แดง	อินโดนีเซีย	38
8	RODEO แดง	กัมพูชา	30
9	RODEO เขียว	กัมพูชา	30
10	MEVIUS Original Blue	มาเลเซีย	95

บุหรี่ยี่ห้อ			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
11	MEVIUS Sky Blue	มาเลเซีย	95
12	SMS แดง	ไทย	38
13	SMS เขียว	ไทย	37
14	Wonder แดง	ไทย	50
15	Wonder เขียว	ไทย	50
16	สายฝน 90	ไทย	65
17	กรุงทอง	ไทย	65
18	กรองทิพย์	ไทย	65
19	Goal เขียว	ไทย	35

ยาเส้น			
	ยี่ห้อ	จังหวัดที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
1	ยาเส้นบ้านแพง ตรามังกร	นครพนม	5
2	ยาเส้นแม่ละมุน	หนองคาย	5
3	ยาถั่งหนองคาย ตราหงส์เทวา	หนองคาย	10
4	ยาเส้นบ้านแพง ตราสิงห์ (บ้านแพง ๙๗)	นครพนม	10
5	ยาถั่งหนองคาย ตราควางทอง	หนองคาย	10
6	STANISLAW (PIPE TOBACCO)	เยอรมัน	130

*ยาเส้นราคา 5 บาท/ซอง มีน้ำหนักซองละ 15 กรัม และยาเส้นราคา 10 บาท/ซอง มีน้ำหนักซองละ 30 กรัม

บุหรี่ยี่ห้อและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจแบ่งเป็น

(1) บุหรี่ยี่ห้อ

(1.1) บุหรี่ยี่ห้อนำเข้า จำนวน 5 ยี่ห้อ ได้แก่ Marlboro LM RODEO (เป็นบุหรี่ยี่ห้อ

ของประเทศจีนแต่ผลิตที่ประเทศกัมพูชา) MEVIUS (เดิมคือ Mild Seven เป็นบุหรี่ยี่ห้อของ Japanese Tobacco Company) และ Break (นำเข้าจากประเทศอินโดนีเซีย)

(1.2) บุหรี่ซิการ์ผลิตในประเทศของโรงงานยาสูบ จำนวน 6 ยี่ห้อ ได้แก่ SMS WONDER สายฝน กรุงทอง กรองทิพย์ และ Goal

(2) ยาเส้น

(2.1) ยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศ จำนวน 8 ยี่ห้อ ได้แก่ ยาเส้นบ้านแพงตรามังกร ยาถึงชาวไร่ เกษตรหนองคาย ยาเส้นแม่ละมุน ยาถึงตราหงส์เทวา ยาเส้นบ้านแพงตราสิงห์ ยาถึงหนองคายตราวงทอง ตราสมอ ลูกโลก และตรา STANISLAW

(2.2) ยาเส้นพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 1 ยี่ห้อ ได้แก่ ตราแมว (เพียงใจอุตสาหกรรม)

จากการลงพื้นที่สำรวจร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อซิการ์และการสอบถามจากผู้ขายพบว่า บุหรี่ยี่ห้อซิการ์ ที่ได้รับความนิยมสูงในการจำหน่าย คือ กรองทิพย์

สำหรับยาเส้น จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีการทำไร่ยาสูบอย่างแพร่หลาย การลงพื้นที่สำรวจพบว่า มีการแบ่งขายยาเส้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการวางจำหน่ายใกล้บริเวณตลาดสด นอกจากนี้ ยาเส้นแบบบรรจุซองมีการวางจำหน่ายเป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยพบยาเส้นแบบบรรจุซองจำนวน 9 ยี่ห้อที่คณะผู้วิจัยได้สำรวจมาส่วนใหญ่เป็นยาเส้นที่ผลิตในจังหวัดหนองคาย และข้อมูลจากการสอบถามผู้ขายยาเส้นพบว่า การสูบบุหรี่ที่จังหวัดหนองคายได้รับความนิยมมากพอกับการสูบบุหรี่ยี่ห้อซิการ์ เนื่องจากยาเส้นมีราคาถูกและมีรสชาติที่ถูกปากคนท้องถิ่นมากกว่าบุหรี่ยี่ห้อซิการ์

4.3.3 ภาคใต้: จังหวัดสงขลา

ผลการสำรวจ

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ยี่ห้อซิการ์และยาเส้นในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยการประสานกับเจ้าหน้าที่กรมสรรพสามิตในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคณะผู้วิจัยในการสำรวจราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อซิการ์และยาเส้น โดยลงสำรวจราคาจากร้านค้าขายปลีกในพื้นที่ใน 3 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอสะเดา อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ จำนวนทั้งหมด 17 ร้าน แบ่งเป็น ร้านค้าในอำเภอสะเดา 4 ร้าน ร้านค้าในอำเภอเมืองสงขลา 3 ร้าน และร้านค้าในอำเภอหาดใหญ่ 10 ร้าน รวมทั้งซื้อบุหรี่ยี่ห้อซิการ์ 32 รายการ และยาเส้น 7 รายการ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อซิการ์และยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดสงขลา

บุหรี่ยี่ห้อซิการ์			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)

บุหรี่ยี่ห้อ			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
1	Marlboro Gold	ฟิลิปปินส์	90
2	Marlboro แดง	ฟิลิปปินส์	90
3	Marlboro เขียว	ฟิลิปปินส์	90
4	Marlboro มินท์	ฟิลิปปินส์	90
5	Marlboro Gold 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	70
6	Marlboro แดง 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	70
7	LM Black Storm	ฟิลิปปินส์	66
8	LM แดง	ฟิลิปปินส์	66
9	LM เขียว	ฟิลิปปินส์	66
10	LM แดง 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	55
11	ASTRO แดง	ฟิลิปปินส์	35
12	ASTRO เขียว	ฟิลิปปินส์	35
13	BONJOUR แดง	อินโดนีเซีย	35
14	BONJOUR เขียว	อินโดนีเซีย	35
15	RODEO	กัมพูชา	30
16	NINE	กัมพูชา	30
17	X2 แดง	กัมพูชา	33
18	X2 เขียว	กัมพูชา	33
19	BONUS แดง	ฟิลิปปินส์	35
20	BONUS เขียว	ฟิลิปปินส์	35
21	BREAK แดง	อินโดนีเซีย	37
22	BREAK เขียว	อินโดนีเซีย	37
23	Dark Bull	เวียดนาม	25
24	SMS แดง	ไทย	38
25	SMS เขียว	ไทย	37
26	Wonder แดง	ไทย	50
27	Wonder เขียว	ไทย	50

บุหรี่ยี่ห้อ			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
28	สายฝน 90	ไทย	65
29	กรุงทอง	ไทย	65
30	กรองทิพย์	ไทย	65
31	GOAL แดง	ไทย	35
32	GOAL เขียว	ไทย	35
ยาเส้น			
	ยี่ห้อ	จังหวัดที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง*)
1	แพะ	นครศรีธรรมราช	10
2	ดาวกระจาย	นครศรีธรรมราช	5
3	เซียนซีลิ่งค์	ยะลา	5
4	เกษตรกรไทย	ยะลา	5
5	ถั่วทอง	กาญจนบุรี	5
6	หงส์ฟ้า	หนองคาย	5
7	พื้นเมืองโคกเมมา	สงขลา	20

*ยาเส้นราคา 5 บาท/ซอง มีน้ำหนักซองละ 15 กรัม

ยาเส้นราคา 10 และ 20 บาท/ซอง มีน้ำหนักซองละ 30 กรัม

บุหรี่ยี่ห้อและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจแบ่งเป็น

(1) บุหรี่ยี่ห้อ

(1.1) บุหรี่ยี่ห้อนำเข้า จำนวน 10 ยี่ห้อ ได้แก่ Marlboro LM ASTRO BONJOUR RODEO NINE X2 BOUNS BREAK และ Dark Bull

(1.2) บุหรี่ยี่ห้อผลิตในประเทศของโรงงานยาสูบ จำนวน 6 ยี่ห้อ ได้แก่ SMS WONDER สายฝน กรุงทอง กรองทิพย์ และ GOAL

(2) ยาเส้น

(2.1) ยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศ จำนวน 3 ยี่ห้อ ได้แก่ ตราดาวกระจาย ตราเซียนซีลิ่งค์ และ ตราหงส์ฟ้า

(2.2) ยาเส้นพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 3 ยี่ห้อ ได้แก่ ตราแพะ ตราเกษตรกรไทย และตราถ้วยทอง ทั้งนี้ สำหรับยาเส้นโคกเมาไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นพันธุ์ต่างประเทศหรือพันธุ์พื้นเมือง

การลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรีชีกาแรตพบว่า พื้นที่จังหวัดสงขลามีบุหรีชีกาแรตนำเข้าราคาถูกวางขายเป็นจำนวนมาก อาทิ ASTRO BONJOUR RODEO NINE X2 BONUS BREAK และ Dark Bull เป็นต้น ซึ่งมีราคาจำหน่ายอยู่ระหว่าง 25 - 35 บาทต่อซอง สำหรับบุหรีชีกาแรตยี่ห้อที่มีราคาจำหน่ายต่ำที่สุด คือ Dark Bull 25 บาทต่อซอง ในขณะที่บุหรีชีกาแรตนำเข้าที่มีการขายยอดนิยม ได้แก่ Marlboro และ LM มีราคาขายปลีกอยู่ระหว่าง 55 - 90 บาทต่อซอง จากการสำรวจราคาขายปลีกไม่มีความแตกต่างกัน อาทิ Marlboro (ปกติ) จำหน่าย 90 บาทต่อซอง Marlboro (ซองเล็ก) จำหน่าย 70 บาทต่อซอง LM (ปกติ) จำหน่าย 66 บาทต่อซอง และ LM (ซองเล็ก) จำหน่าย 55 บาทต่อซอง เป็นต้น เช่นเดียวกับราคาบุหรีชีกาแรตผลิตในประเทศของโรงงานยาสูบที่ทำการสำรวจทุกร้านมีการกำหนดราคาขายปลีกบุหรีชีกาแรตในราคาเดียวกันทั้งหมด อาทิ สายฝน กรุงเทพมหานคร และ กรองทิพย์ จำหน่าย 65 บาทต่อซอง WONDER จำหน่าย 48 บาทต่อซอง SMS จำหน่าย 38 บาทต่อซอง และ GOAL จำหน่าย 35 บาทต่อซอง เป็นต้น

สำหรับการสำรวจราคายาเส้นมีร้านที่จำหน่ายยาเส้นเพียง 4 ร้าน โดยมี 1 ร้าน ในอำเภอสะเดา 1 ร้าน ในอำเภอเมืองสงขลา และ 2 ร้าน ในอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งร้านขายยาเส้นในอำเภอสะเดามีการจำหน่ายยาเส้นยี่ห้อหงส์ฟ้า เซียนซีสิงค์ และเกษตรไทย ในอำเภอเมืองสงขลาจำหน่ายยาเส้นยี่ห้อดาวกระจาย และถ้วยทอง และในอำเภอหาดใหญ่จำหน่ายยาเส้นยี่ห้อแพะ และยาเส้นพื้นเมือง

จากการสอบถามผู้ขายบางรายในอำเภอหาดใหญ่แจ้งว่า มีบุหรีชีกาแรตเถื่อนที่ไม่เสียภาษี โดยมีการลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุหรีชีกาแรตยี่ห้อ Marlboro ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสรรพสามิตพื้นที่ที่ระบุว่า อำเภอหาดใหญ่เป็นอำเภอที่มีการลักลอบจำหน่ายบุหรีชีกาแรตเถื่อนมากที่สุด โดยการลักลอบนำข้ามแดนมาจากฝั่งประเทศมาเลเซีย และการจับกุมดำเนินการได้ยากเนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการติดตามและตรวจจับกุม และในบางครั้งมีการนำเข้ามาแบบถูกต้อง คือ เดินถือข้ามแดนมา 1 คาร์ตัน แล้วนำไปแบ่งขายที่ละซองหรือมวน นอกจากนี้ การแบ่งขายบุหรีชีกาแรตเป็นมวนก็มีเป็นจำนวนมากในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งยี่ห้อที่มีการแบ่งขายเป็นมวนๆ มากที่สุด คือ LM โดยมีการแบ่งจำหน่ายถุงละ 5 มวน ในราคา 20 บาท ซึ่งผู้ขายบางรายแจ้งว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยส่วนใหญ่จะซื้อในรูปแบบแบ่งขายเช่นนี้ และนักเรียนหรือนักศึกษาที่กลัวผู้ปกครอง จับได้ก็จะนิยมซื้อแบบแบ่งขายเช่นกัน เมื่อซื้อแล้วจะแบ่งกันสูบซึ่งดีกว่าซื้อเป็นซองเพราะแบบแบ่งขายมีจำนวนน้อยเพียง 3 - 5 มวนต่อถุง ถ้าซื้อแบบซองอาจสูบไม่หมดก็ต้องเก็บซองไว้กับตัว ซึ่งบางครั้งสูบไม่หมดก็จำเป็นต้องทิ้งเพราะไม่สามารถนำกลับบ้านหรือนำเข้าไปในสถานศึกษาได้

4.3.4 ภาคตะวันออก: จังหวัดระยอง

ผลการสำรวจ

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อตราและยาเส้นใน 3 อำเภอของจังหวัดระยอง ได้แก่ อำเภอนิคมน้ำจืด อำเภอเมืองระยอง และอำเภอบ้านเพ โดยสุ่มสำรวจจากร้านค้าขายปลีกที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวทั้งหมด 13 ร้าน แบ่งเป็น ร้านค้าในอำเภอนิคมน้ำจืด 4 ร้าน ร้านค้าในอำเภอเมืองระยอง 5 ร้าน และร้านค้าในอำเภอบ้านเพ 4 ร้าน โดยซื้อบุหรี่ยี่ห้อตราทั้งสิ้น 16 รายการ และยาเส้นทั้งหมด 6 รายการ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อตราและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดระยอง

บุหรี่ยี่ห้อตรา			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย/ซอง
1	Marlboro แดง	ฟิลิปปินส์	90
2	Marlboro เขียว	ฟิลิปปินส์	90
3	Marlboro Gold 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	76
4	Marlboro แดง 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	78
5	LM แดง	ฟิลิปปินส์	66
6	LM เขียว	ฟิลิปปินส์	65
7	Euro แดง	เวียดนาม	30
8	Euro เขียว	เวียดนาม	30
9	SMS แดง	ไทย	40
10	SMS เขียว	ไทย	40
11	Wonder แดง	ไทย	50
12	Wonder เขียว	ไทย	50
13	สายฝน 90	ไทย	65
14	กรุงทอง	ไทย	65
15	กรองทิพย์	ไทย	65
16	สามมิติ	ไทย	65
ยาเส้น			
	ยี่ห้อ	จังหวัดที่ผลิต	ราคาขาย/ซอง*
1	ร้าว (ตปท)	กาญจนบุรี	5
2	สิงห์ (ตปท)	นครพนม	5

บุหรี่ยี่ห่อ			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย/ซอง
3	หงส์บิน (ตปท)	หนองคาย	5
4	เรือบินดาว (พม)	นครปฐม	7
5	ดอกไม้ (พม)	ไม่ระบุ	5
6	หญิงชรา (พม)	ไม่ระบุ	6

*น้ำหนักซองละ 15 กรัม

บุหรี่ยี่ห่อและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจแบ่งเป็น

(1) บุหรี่ยี่ห่อ

(1.1) บุหรี่ยี่ห่อนำเข้า จำนวน 3 ยี่ห้อ ได้แก่ Marlboro LM และ Euro

(1.2) บุหรี่ยี่ห่อผลิตในประเทศของโรงงานยาสูบ จำนวน 6 ยี่ห้อ ได้แก่ SMS WONDER

สายฝน กรุงทอง กรองทิพย์ และ สามิต

(2) ยาเส้น

(2.1) ยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศ จำนวน 3 ยี่ห้อ ได้แก่ ร้าง สิงห์ และหงส์บิน

(2.2) ยาเส้นพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 3 ยี่ห้อ ได้แก่ เรือบินดาว ดอกไม้ และหญิงชรา

จากการลงพื้นที่สำรวจราคาพบว่า ร้านค้าขายปลีกส่วนใหญ่ในจังหวัดระยองนิยมจำหน่ายบุหรี่ยี่ห่อที่ผลิตในประเทศไทยของโรงงานยาสูบ ซึ่งจากการสอบถามผู้ขายบางรายแจ้งว่า เคยจำหน่ายบุหรี่ยี่ห่อนำเข้า เช่น Marlboro และ LM เป็นต้น แต่ยอดขายไม่ดีเพราะคนพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่นิยมซื้อเนื่องจากมีราคาแพง ดังนั้น บุหรี่ยี่ห่อที่ผลิตในประเทศไทยจึงเป็นที่นิยมมากกว่าและจำหน่ายได้มากกว่า

สำหรับการสำรวจราคายาเส้นพบว่า ร้านค้าที่ไปสำรวจมาทั้งหมดมีเพียง 2 ร้านเท่านั้นที่จำหน่ายยาเส้น ซึ่งผู้ขายแจ้งว่ายาเส้นตอนนี้มีความนิยมที่ลดลงไปมาก เนื่องจากคนนิยมซื้อบุหรี่ยี่ห่อมากกว่าเพราะราคาไม่แพงและสะดวกกว่าการมานั่งมวนเอง สำหรับผู้ซื้อที่ยังคงซื้อยาเส้นมาสูบบุหรี่อยู่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่มานานแล้วหรือคนงานที่ชอบสูบบุหรี่เพราะมีรสชาติที่แรงกว่าบุหรี่ยี่ห่อ

4.3.5 ภาคเหนือ: จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการสำรวจ

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้นในพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยสุ่มสำรวจจากร้านค้าขายปลีกที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวทั้งหมด 9 ร้าน ซื้อบุหรี่ซิการ์ทั้งสิ้น 20 รายการ และยาเส้น 1 รายการรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และยาเส้นที่ได้จากการสำรวจราคาในจังหวัดเพชรบูรณ์

บุหรี่ยิการ์			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
1	Marlboro แดง	ฟิลิปปินส์	90
2	Marlboro เขียว	ฟิลิปปินส์	90
3	LM แดง	ฟิลิปปินส์	66
4	LM เขียว	ฟิลิปปินส์	66
5	LM แดง 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	55
6	LM เขียว 7.1 (ซองเล็ก)	ฟิลิปปินส์	55
7	ASTRO แดง	ฟิลิปปินส์	35
8	ASTRO เขียว	ฟิลิปปินส์	35
9	BONUS แดง	ฟิลิปปินส์	30
10	BONUS เขียว	ฟิลิปปินส์	30
11	Winston Blue	มาเลเซีย	66
12	Winston Classic	มาเลเซีย	66
13	Winston	มาเลเซีย	66
14	SMS แดง	ไทย	40
15	SMS เขียว	ไทย	40
16	Wonder แดง	ไทย	48
17	Wonder เขียว	ไทย	48
18	สายฝน 90	ไทย	65
19	กรุงทอง	ไทย	65
20	กรองทิพย์	ไทย	65
ยาเส้น			
	ยี่ห้อ	จังหวัดผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง*)

บุหรี่ยี่ห้อ			
	ยี่ห้อ	ประเทศที่ผลิต	ราคาขาย (บาท/ซอง)
1	นกแก้ว (ตปท)	เพชรบูรณ์	5

*น้ำหนักซองละ 15 กรัม

บุหรี่ยี่ห้อและยาเส้นที่ได้จากการสำรวจแบ่งเป็น

(1) บุหรี่ยี่ห้อ

(1.1) บุหรี่ยี่ห้อนำเข้า จำนวน 5 ยี่ห้อ ได้แก่ Marlboro LM ASTRO BONUS และ

Winston

(1.2) บุหรี่ยี่ห้อผลิตในประเทศไทยของโรงงานยาสูบ จำนวน 5 ยี่ห้อ ได้แก่ SMS WONDER

สายฝน กรุงทอง และกรองทิพย์

(2) ยาเส้น มีเฉพาะพันธุ์ต่างประเทศจำหน่าย 1 ยี่ห้อ ได้แก่ ตรานกแก้ว และยาเส้นไม่มียี่ห้อ

แบบแบ่งขาย

บุหรี่ยี่ห้อที่ร้านค้านิยมวางจำหน่าย ได้แก่ สายฝน กรองทิพย์ SMS และ LM ซึ่งคณะผู้วิจัยพบการแบ่งขายบุหรี่ยี่ห้อเป็นมวนๆ ไม่มากนัก และบุหรี่ยี่ห้อตราถูก อาทิ ASTRO และ BONUS เป็นต้น ซึ่งไม่ได้รับความนิยมมากในพื้นที่นี้ ทั้งนี้ มีบุหรี่ยี่ห้อใหม่ที่เข้ามาเริ่มทำการตลาด ได้แก่ Winston แต่ยังมียอดจำหน่ายไม่มากนัก

สำหรับยาเส้น จังหวัดเพชรบูรณ์ถือเป็นจังหวัดที่มีการเพาะปลูกใบยาสูบมาก และมีโรงงานยาเส้นจำนวนมากถึง 20 โรงงาน แต่จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่า มีเพียงยาเส้นตรานกแก้วขายเพียงยี่ห้อเดียวเท่านั้น ซึ่งจากการสอบถามผู้ขายได้แจ้งว่า ในอดีตเคยมีการจำหน่ายยาเส้นมากถึง 5 - 6 ยี่ห้อ แต่ไม่เป็นที่นิยมหรือไม่สามารถจำหน่ายได้เลยเพราะคนพื้นที่นิยมสูบแต่ยาเส้นตรานกแก้วเพียงยี่ห้อเดียว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวตรงกับข้อมูลจากผู้ประกอบการยาเส้นที่คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ โดยแจ้งว่ายาเส้นที่ผลิตในพื้นที่จะส่งออกไปขายที่จังหวัดอื่นๆ แทน ไม่มีการวางจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์เนื่องจากไม่เป็นนิยมและไม่สามารถทำตลาดแข่งกับยาเส้นตรานกแก้วได้

4.4 สรุปการลงพื้นที่สำรวจราคา

ตารางที่ 4.7 สรุปการลงพื้นที่สำรวจราคา

พื้นที่	กรุงเทพฯ (Central)	ปทุมธานี (Central)	อุดรธานี หนองคาย (NE)	สงขลา (S)	ระยอง (E)	เพชรบูรณ์ (N)
จำนวนร้านค้า	8 ร้าน	14 ร้าน	15 ร้าน	17 ร้าน	13 ร้าน	9 ร้าน
บุหรี่/ยาเส้น	บุหรี่ 13 รายการ ยาเส้น 2 รายการ	บุหรี่ 19 รายการ ยาเส้น 1 รายการ	บุหรี่ 19 รายการ ยาเส้น 10 รายการ	บุหรี่ 35 รายการ ยาเส้น 8 รายการ	บุหรี่ 16 รายการ ยาเส้น 6 รายการ	บุหรี่ 20 รายการ ยาเส้น 2 รายการ

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจราคาทั้งหมด 7 จังหวัด สุ่มร้านค้าทั้งหมด 76 ร้านค้า ได้บุหรี่ซิการ์ตัวอย่างทั้งสิ้น 122 รายการ และยาเส้นตัวอย่างทั้งสิ้น 29 รายการ

โดยบุหรี่ซิการ์เรตที่มีราคาขายปลีกสูงที่สุดคือ Marlboro จำหน่ายซองละ 90 บาท และต่ำที่สุดคือ Dark bull จำหน่ายซองละ 25 บาท สำหรับยาเส้นส่วนใหญ่จำหน่ายราคาเดียวกันคือซองปริมาณ 15 กรัม ราคา 5 บาทต่อซอง และซองปริมาณ 30 กรัม ราคา 10 บาทต่อซอง

จากการสอบถามผู้ค้าส่วนใหญ่พบว่า บุหรี่ซิการ์เรตยี่ห้อที่เป็นที่นิยม ได้แก่ LM และ SMS ส่วนยาเส้นความนิยมแตกต่างกันไปตามพื้นที่จังหวัดต่างๆ

4.5 ข้อสังเกตอื่นๆ จากการลงพื้นที่สำรวจราคาบุหรี่ซิการ์เรตและยาเส้น

คณะผู้วิจัยมีข้อสังเกตประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ซิการ์เรตและยาเส้น ซึ่งเห็นว่า เป็นประเด็นปัญหาที่ควรมีการแก้ไข ดังนี้

(1) บุหรี่ซิการ์เรต

(1.1) การแบ่งขายบุหรี่ซิการ์เรต ตามกฎหมายการแบ่งจำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรตจากซองเป็นมวนไม่สามารถทำได้ถือว่าผิดกฎหมายในข้อที่ว่า จำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรตโดยไม่มีภาพคำเตือน ซึ่งจากการลงพื้นที่สำรวจราคาโดยการสุ่มร้านค้าพบว่า ร้านค้ามากกว่าร้อยละ 50 มีการจำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรตแบบแบ่งขาย

โดยจากการสอบถามผู้ค้าบางรายแจ้งว่า บุหรี่ซิการ์เรตที่แบ่งขายทำกำไรได้มากกว่าการขายบุหรี่ซิการ์เรตแบบซอง เนื่องจากการกำหนดราคาจำหน่ายแบบแบ่งขายเป็นมวนๆ จะน้อยกว่าการจำหน่ายเป็นซอง ซึ่งผู้มีรายได้น้อย ก็มักจะซื้อบุหรี่แบบแบ่งขายมากกว่า

(1.2) การจำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรตให้แก่ผู้ที่ไม่ถึง 18 ปี การลงพื้นที่สำรวจราคาตามภาคต่างๆ พบว่า ร้านค้าส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบอายุของผู้ซื้อบุหรี่ซิการ์เรตว่าถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ (อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) ซึ่งส่วนใหญ่เมื่อมีลูกค้ามาซื้อก็จำหน่ายบุหรี่ให้ลูกค้าเลย

(1.3) บุหรี่ซิการ์เรตเถื่อน การลักลอบนำเข้าบุหรี่ซิการ์เรตเถื่อนหรือบุหรี่ซิการ์เรตที่หนีภาษี จากประเทศอื่นมาจำหน่ายในประเทศไทยยังคงมีให้พบเห็น และเป็นปัญหาแก่ผู้จำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรตที่ชำระภาษีถูกต้อง เนื่องจากบุหรี่ซิการ์เรตที่ลักลอบนำเข้าหรือหนีภาษีจะจำหน่ายในราคาถูกกว่า อีกทั้ง หาซื้อไม่ยากนัก โดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ติดแนวชายแดนที่มีการลักลอบนำเข้าบุหรี่ซิการ์เรตเถื่อนเข้ามาขายเป็นจำนวนมาก ซึ่งการขนย้ายบุหรี่ซิการ์เรตเถื่อนมาจำหน่ายในประเทศไทย ทำได้ 2 วิธีหลัก ได้แก่ 1) ลักลอบขนเข้ามาโดยผิดกฎหมาย และ 2) นำเข้ามาแบบถูกต้องตามกฎหมาย คือ นำเข้ามาได้ไม่เกิน 200 มวน ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้นำเข้ามาได้ แต่ให้มาเพื่อบริโภคเองเป็นหลัก มิได้ให้นำมาเพื่อการจำหน่าย ถึงแม้จะนำเข้ามาโดยถูกต้องกฎหมายแตเมื่อนำมาจำหน่ายต่อบุหรี่เหล่านี้จะกลายเป็นบุหรี่ซิการ์เรตเถื่อนทันที

(2) ยาเส้น

(2.1) การแบ่งขายยาเส้นทำให้เกิดการเลี่ยงการชำระภาษีสรรพสามิต คณะผู้วิจัยได้พบเห็นประเด็นดังกล่าวที่จังหวัดเพชรบูรณ์และหนองคายซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการเพาะปลูกต้นใบยาสูบ ซึ่งตามกฎหมายการนำเข้ายาสูบที่มีไซฟันทันเมืองมาจำหน่ายต้องเสียภาษีสรรพสามิตโดยการติดแสตมป์มูลค่าศูนย์บาทในกรณีที่ชาวไร่ขายให้แก่ผู้ค้าแต่เมื่อมีการนำเข้ายาสูบมาแบ่งขายต้องมีการเสียภาษีสรรพสามิต ซึ่งผู้ค้าที่นำมาจำหน่ายต่อส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีสรรพสามิตดังกล่าว

(2.2) ไม่มีภาพค่าเตือนบนซองยาเส้น ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการแสดงรูปภาพ ข้อความคำเตือนเกี่ยวกับพิษภัยและช่องทางติดต่อเพื่อการเลิกยาสูบ ในฉลากของยาเส้นหรือยาเส้นปรุงตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕ (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๕ กำหนดว่า ยาเส้นที่บรรจุของจำหน่ายจะต้องมีภาพค่าเตือนถึงอันตรายที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ซึ่งการลงพื้นที่สำรวจของคณะผู้วิจัยพบว่ายาเส้นบางยี่ห้อไม่มีการพิมพ์ภาพค่าเตือนไว้บนซอง

(2.3) การเลี่ยงภาษีโดยการแจ้งว่าเป็นยาเส้นพันธุ์พื้นเมือง ตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 กำหนดว่า ยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีสรรพสามิต ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศกับยาเส้นพันธุ์พื้นเมือง อีกทั้งเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการอ้างว่า ยาเส้นของตน

เป็นพันธุ์พื้นเมืองเพื่อเลี่ยงการชำระภาษีสรรพสามิตยาสูบ ซึ่งการตรวจสอบว่ายาเส้นเป็นพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ต่างประเทศทำได้ยาก

บทที่ 5 การวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบ

5.1 ผลของ TaXSIM Model

เมื่อปี 2554 ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการบริโภคยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ร่วมกับกระทรวงการคลังดำเนินกิจกรรมตามโครงการข้อตกลงร่วมกันระหว่าง ศจย. และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ตามกิจกรรม “การจัดทำข้อเสนอทางเลือกในการปรับปรุงภาษียาสูบ” โดยการสร้างแบบจำลองภาษีและการประมาณการภาษี (TaXSIM Model) ซึ่ง TaXSIM Model ดังกล่าวเป็นแบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษียาสูบ โครงสร้างภาษียาสูบ ตลอดจนพฤติกรรมกรรมการบริโภคต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีของรัฐบาลและปริมาณการบริโภคยาสูบแต่ละประเภท โดยใช้โปรแกรม Spreadsheet (Microsoft Excel)

ประโยชน์ของ TaXSIM Model ได้แก่ (1) สามารถคำนวณผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราหรือโครงสร้างภาษียาสูบ ซึ่งประกอบด้วยผลกระทบต่อรายได้รัฐบาล และผลกระทบต่อปริมาณการใช้จ่ายยาสูบแต่ละประเภท และ (2) สามารถใช้ประกอบการออกแบบนโยบายภาษียาสูบ

ข้อมูลและตัวแปรที่ใช้ในการประมวลผล TaXSIM Model ได้แก่ (1) โครงสร้างภาษียาสูบเมื่อปี 2553 ประกอบด้วย อัตราภาษี ฐานภาษี เงินบำรุงและภาษีอื่นๆ ตลอดจนวิธีการคำนวณภาระภาษี รายได้ภาษียาสูบ และปริมาณการบริโภคหรือฐานภาษียาสูบ และ (2) โครงสร้างราคาสินค้ายาสูบ ได้แก่ ราคาหน้าโรงอุตสาหกรรมหรือราคานำเข้า (แล้วแต่กรณี) และราคาขายปลีก โดยใช้ประกอบกับข้อ (1) เพื่อคำนวณหากำไรของผู้ผลิตและผู้ค้า

สมมติฐานที่ใช้ในการสร้าง TaXSIM Model ได้แก่ (1) ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาของสินค้ายาสูบแต่ละประเภท และตามระดับราคายาสูบ และ (2) สัดส่วน Trade down effect เนื่องจากการปรับขึ้นภาษี

ขั้นตอนและวิธีการสร้าง TaXSIM Model

นำข้อมูลและตัวแปรที่ใช้ในการประมวลผล TaXSIM Model และสมมติฐานที่ใช้ในการสร้าง TaXSIM Model ที่ระบุข้างต้นมาสร้างแบบจำลองเพื่อคำนวณโครงสร้างราคาสินค้ายาสูบ ดังนี้

(1) แบ่งประเภทยาสูบ และแบ่งระดับราคาขายยาสูบตามกลุ่มราคาโดยอาศัยช่วงห่างของราคาเป็นเกณฑ์ ในการแบ่งกลุ่ม แล้วนำค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคามาใช้กับยาสูบแต่ละประเภท

(2) นำราคาหน้าโรงอุตสาหกรรมหรือราคานำเข้าของสินค้ายาสูบแต่ละประเภทมาคำนวณหาภาระภาษีประเภทต่างๆ แล้วนำราคาขายปลีกมาหักจากผลลัพธ์ที่คำนวณได้ เพื่อหากำไรผู้ผลิต/ผู้ค้า

(3) นำผลที่ได้ในข้อ (2) ได้แก่ ภาษียาสูบ ภาษีมูลค่าเพิ่ม กำไรผู้ผลิต/ผู้ค้า ราคาขายปลีก ไปคูณกับปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบ เพื่อคำนวณมูลค่าสินค้ายาสูบทั้งระบบ ดังนี้

ประเภทยาสูบ	ราคาหน้า โรงหรือ C.I.F. (1)	ราคาขาย ปลีก (2)	ภาษียาสูบ (3) = (1) × อัตราภาษี	ภาษี มูลค่าเพิ่ม (4) = (2) × 7/107	กำไรผู้ผลิต/ผู้ค้า (5) = (2)-(1)-(3)-(4)	ปริมาณ บริโภคสินค้า ยาสูบ (6)
บุหรี่ยกระดับสูง						
บุหรี่ยกระดับกลาง						
บุหรี่ยระดับล่าง						
ยาเส้น						
ยาเส้นพันธุ์ พื้นเมือง						

(4) ทดสอบการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษียาสูบ เพื่อคำนวณราคาและปริมาณบริโภคยาสูบที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดให้กำไรผู้ผลิตและผู้ค้าไม่เปลี่ยนแปลง จากนั้นนำผลที่คำนวณได้ ได้แก่ ราคาขายปลีก ภาษียาสูบ ภาษีมูลค่าเพิ่ม กำไรผู้ผลิต/ผู้ค้า ราคาขายปลีก ไปคูณกับปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบและค่าความยืดหยุ่น เพื่อคำนวณหาปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบอีกครั้ง ดังนี้

ความ ยืดหยุ่น (e)	ประเภทยาสูบ	ราคาหน้า โรงหรือ C.I.F. (1)	ราคาขายปลีก (2)* = (1)+(3)*+ (4)*+(5)	ภาษียาสูบ (3)* = (1) × อัตรา ภาษีใหม่	ภาษี มูลค่าเพิ่ม (4)* = (2)* × 7/107	กำไรผู้ผลิต/ผู้ค้า (5)	ปริมาณ บริโภค สินค้า ยาสูบ (6)* = (6) × (e) × Δ(2)*
-0.4	บุหรี่ยกระดับสูง						

-0.6	บุหรี่ระดับกลาง						
-0.8	บุหรี่ระดับล่าง						
-1.0	ยาเส้น						
-1.0	ยาเส้นพันธุ์ พื้นเมือง						

(5) นำปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่คำนวณได้ใหม่มาหักออกจากปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่คำนวณได้เดิม เพื่อหาปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่ลดลง แล้วนำสมมติฐานสัดส่วน Trade down effect มาคูณกับปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่ลดลง เพื่อหาปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่เกิด Trade down effect จากนั้นนำผลที่คำนวณได้ไปบวกกับปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบในลำดับขั้นถัดลงไป เพื่อหาปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่รวมผลของ Trade down แล้ว ดังนี้

$$(6)^d = \{(6)^* - (6)\} \times (d) \text{ และ}$$

$$(6)^n = (6)^* + (6)^d$$

โดยที่ $(6)^d$ = ปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่มีการ Trade down

(d) = สมมติฐานสัดส่วน Trade down effect

$(6)^n$ = ปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่รวมผลของ Trade down effect แล้ว

เช่น การขึ้นภาษีทำให้ปริมาณบริโภคบุหรี่กลุ่มราคากระดับสูงลดลง 4 ล้านซอง จาก 80 ล้านซอง เป็น 76 ล้านซอง หากสมมติให้สัดส่วน Trade down effect เป็นร้อยละ 50 หมายความว่า ผู้ที่เคยใช้บุหรี่ราคากระดับสูงจะปรับตัวไปใช้บุหรี่ระดับกลาง 2 ล้านซอง เมื่อรวมกับปริมาณบริโภคบุหรี่กลุ่มราคากระดับกลางเดิมจำนวน 1,000 ล้านซอง ก็จะทำให้ปริมาณการบริโภคบุหรี่กลุ่มราคากระดับกลางเป็น 1,002 ล้านซอง ดังนี้

$$\text{ปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบ} = 1,000 + [(80 - 76) \times 0.5]$$

$$\text{กลุ่มราคากระดับกลางที่รวมผล} = 1,002$$

ของ Trade down effect

(6) นำปริมาณบริโภคสินค้ายาสูบที่คำนวณใหม่ตามข้อ (5) มาคำนวณมูลค่าทั้งระบบ แล้วหักด้วยมูลค่า ทั้งระบบของกรณีก่อนปรับภาษีตามข้อ (3) เพื่อคำนวณหาผลกระทบจากการปรับอัตราภาษียาสูบ ประกอบด้วย ส่วนต่างของภาษีแต่ละประเภท และส่วนต่างกำไรผู้ผลิตและผู้ค้า และส่วนต่างของราคา

ข้อเสนอทางเลือกในการปรับปรุงภาษียาสูบโดยใช้ TaxSIM Model กรณีประเทศไทย

หลักการปรับปรุงภาษียาสูบของประเทศไทยจะดำเนินการโดยปรับเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบประเภท บุหรี่ซิการ์และยาเส้น เพื่อไม่ให้รายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบพึ่งพารายได้จากบุหรี่ซิการ์มากเกินไป และเพื่อลด การเพิ่มจำนวนผู้ชื้อยาเส้น รวมทั้งยกเลิกการยกเว้นภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองเพื่อจัดช่องว่างของภาษี เพื่อลดผลกระทบ ของ Trading down effect พร้อมทั้งกำหนดอัตราภาษีขั้นต่ำสำหรับภาษีบุหรี่ เพื่อลดปัญหาการสำแดงราคาต่ำ สำหรับสมมติฐานที่ใช้ในการประมาณการได้กำหนดสมมติฐานดังนี้

(1) ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาของสินค้ายาสูบประเภทบุหรี่ในแต่ละกลุ่มราคาเป็น -0.4 -0.6 และ -0.8 สำหรับบุหรี่กลุ่มราคาในระดับสูง กลุ่มราคาในระดับกลาง และกลุ่มราคาในระดับล่างตามลำดับ ซึ่งเป็นค่า ความยืดหยุ่นที่ WHO ใช้สำหรับประเทศกำลังพัฒนา และใช้ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาของยาเส้นพันธุ์ ต่างประเทศและพันธุ์พื้นเมืองเป็น -1.0 เพื่อสะท้อนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคในกลุ่มผู้มียาสูบได้น้อย ซึ่งเป็นสมมติฐานที่ WHO แนะนำ

(2) ค่า Trade down effect เป็นร้อยละ 50 กล่าวคือ ครึ่งหนึ่งของปริมาณการชื้อยาสูบที่ลดลงเกิดจาก ผู้เลิกชื้อยาสูบ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งจะปรับตัวไปชื้อยาสูบที่มีราคาต่ำกว่า

ผลการใช้ TaxSIM Model ในการคาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นในการปรับขึ้นอัตรา ภาษียาสูบ :

คณะผู้วิจัยได้ใช้ TaxSIM คาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบและยาเส้นเมื่อมีการปรับขึ้นอัตราภาษี สรรพสามิตตามที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2555 ดังนี้

(1) ปรับเพิ่มอัตราภาษีบุหรี่ยาสูบจากร้อยละ 85 เป็นร้อยละ 87 หรือ 1 บาทต่อกรัม

(2) ปรับเพิ่มภาษียาเส้นอัตราตามมูลค่าร้อยละ 0.1 หรือตามปริมาณ 0.01 บาทต่อ 10 กรัม

เป็น 0.01 บาทต่อกรัม หรืออัตราตามมูลค่าร้อยละ 10

ตารางที่ 5.1 ผลการใช้ TaxSIM Model ในการคาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ยาสูบ

กลุ่มบุหรี่	ราคาขายปลีกเฉลี่ย (บาท)			ภาษียาสูบเฉลี่ย (บาท)			รายได้ภาษีสรรพสามิต (ล้านบาท)			ปริมาณบริโภค (ล้านซอง)		
	ก่อน	หลัง	+/-	ก่อน	หลัง	+/-	ก่อน	หลัง	+/-	ก่อน	หลัง	+/-
ราคาระดับสูง	81	90	+9	44	52	+8	3,526	3,982	455	80	76	-4

ราคาระดับกลาง	58	65	+7	34	40	+6	36,942	40,646	3704	1,095	1,020	-75
ราคาระดับล่าง	41	49	+9	20	27	+7	13,288	15,652	2364	650	612	-38
							53,756	60,279	6,523	1,825	1,708	-116

จากตารางที่ 5.1 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ราคาบุหรี่กลุ่มราคาระดับสูง ระดับกลาง และระดับล่าง เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 9 บาทต่อซอง 7 บาทต่อซอง และ 9 บาทต่อซองตามลำดับ โดยภาระภาษีสรรพสามิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 8 บาท ต่อซอง 6 บาทต่อซอง และ 7 บาทต่อซอง ตามลำดับ สำหรับปริมาณการบริโภคบุหรี่ยุติหลังรวมผลของ Trade Down Effect มีจำนวนลดลง 116 ล้านซอง

ตารางที่ 5.2 ผลการใช้ TaXSIM Model ในการคาดการณ์ราคาขายยาเส้น

กลุ่มยาเส้น	ราคาขายปลีกเฉลี่ย (บาท)			ภาษียาสูบเฉลี่ย (บาท)			รายได้ภาษีสรรพสามิต (ล้านบาท)			ปริมาณบริโภค (ตัน)		
	ก่อน	หลัง	+/-	ก่อน	หลัง	+/-	ก่อน	หลัง	+/-	ก่อน	หลัง	+/-
ยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศ	5	5.2	0.2	0.02	0.225	0.205	22	243	221	22,000	21,610	-390

จากตารางที่ 5.2 ผลการใช้ TaXSIM Model ในการคาดการณ์ราคาขายยาเส้น แสดงให้เห็นว่า ราคาขายยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศของขนาด 20 กรัม เพิ่มขึ้น 0.20 บาท จาก 5 บาท เป็น 5.20 บาท ซึ่งการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบในครั้งนี้ทำให้จัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาเส้นในอัตราตามมูลค่าร้อยละ 10 ทั้งนี้ สำหรับยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เนื่องจากไม่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

5.2 การเปรียบเทียบผลของ TaXSIM Model กับการสำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้น

5.2.1 บุหรี่ซิการ์

ราคาขายปลีกบุหรี่ยุติตามอัตราภาษีสรรพสามิตในปัจจุบัน (ร้อยละ 87) ที่คณะผู้วิจัยได้รวบรวมจากแบบสอบถามและการลงพื้นที่สำรวจได้นำมาเปรียบเทียบกับราคาที่ประเมินโดย TaXSIM Model สรุปได้ปรากฏตามตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 การเปรียบเทียบราคาที่ TaXSIM Model ประเมินกับราคาในปัจจุบันจากแบบสอบถามและ

การลงพื้นที่สำรวจ

หน่วย: บาทต่อซอง

ยี่ห้อ	TaXSIM Model				ราคาในปัจจุบัน จากแบบสอบถาม และการลงพื้นที่ สำรวจ(ตามมูลค่า อัตราภาษีร้อยละ 87 หรือปริมาณ)
	ราคาขาย ก่อนปรับขึ้น (ก่อน ส.ค. 2555 อัตรา ภาษี ร้อยละ 85)	ภาษี* สรรพสามิต	ราคาขายตาม TaXSIM Model ประเมิน (ตามมูลค่าอัตราภาษี ร้อยละ 87 หรือปริมาณ)	ภาษี* สรรพสามิต	
ระดับสูง (Premium Price) (ระหว่าง 106 – 75 บาทต่อซอง และราคาเฉลี่ย 81 บาทต่อซอง)**					
Mild Seven (I)	90.00	47.60	99.50	56.20 (มูลค่า)	95.00
Marlboro (I)	80.00	44.00	88.80	51.90 (มูลค่า)	90.00
ระดับกลาง (ระหว่าง 60 – 52 บาทต่อซอง และราคาเฉลี่ย 58 บาทต่อซอง)**					
L&M (I)	58.00	33.30	64.70	39.40 (มูลค่า)	66.00
กรุงทอง 90 (D)	58.00	33.90	64.80	40.00 (มูลค่า)	65.00 – 67.00
กรองทิพย์ 90 (D)	58.00	33.90	63.10	40.00 (มูลค่า)	65.00
สายฝน 90 (D)	58.00	33.90	64.80	40.00 (มูลค่า)	65.00 – 68.00
สามิต 90 (D)	58.00	33.90	64.80	40.00 (มูลค่า)	65.00
รยส 90 (D)	58.00	33.90	64.80	40.00 (มูลค่า)	65.00
กรุงทอง 33 (D)	52.00	29.40	57.90	34.70 (มูลค่า)	59.00
ระดับล่าง (ระหว่าง 47 – 30 บาทต่อซอง และราคาเฉลี่ย 41 บาทต่อซอง)**					
Wonder (D)	42.00	21.50	46.30	25.40 (มูลค่า)	48.00 – 50.00
Shoot (D)	37.00	18.50	40.70	21.90 (มูลค่า)	37.00
เกล็ดทอง 33 (D)	37.00	18.50	40.70	21.80 (มูลค่า)	42.00
พระจันทร์ 33 (D)	37.00	18.50	40.70	21.80 (มูลค่า)	42.00
Break (I)	36.00	13.60	43.10	20.00 (ปริมาณ)	37.00 – 38.00
SMS Red (D)	30.00	15.40	35.10	20.00 (ปริมาณ)	38.00 – 40.00
SMS Green (D)	30.00	15.90	34.60	20.00 (ปริมาณ)	37.00 – 40.00

*ภาษีสรรพสามิตรวมอยู่ในราคาขาย ** แบ่งระดับและราคาขายปลีกเฉลี่ยตาม TaXSIM Model

หมายเหตุ (I) คือ Import หรือผู้นำเข้า และ (D) คือ Domestic หรือบุหรี่ยี่ห้อที่ผลิตในประเทศ

ตารางที่ 5.4 การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกบุหรี่ซิการ์และภาชนะบรรจุบุหรี่

ยาสูบ	อัตราภาษีร้อยละ 85			อัตราภาษีร้อยละ 87			การเปลี่ยนแปลงหลังการปรับขึ้นอัตราภาษี		
	ราคาขายปลีก	ภาชนะบรรจุบุหรี่ต่อราคาขายปลีก (%)	ภาชนะบรรจุบุหรี่ทั้งหมดต่อราคาขายปลีก (%)	ราคาขายปลีก	ภาชนะบรรจุบุหรี่ต่อราคาขายปลีก (%)	ภาชนะบรรจุบุหรี่ทั้งหมดต่อราคาขายปลีก (%)	การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีก (%)	การเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุบุหรี่ (%)	การเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุบุหรี่ทั้งหมด (%)
ระดับสูง (Premium Price)									
Mind Seven	90	52.92	56.84	95	59.21	63.24	5.56	6.29	6.40
Marlboro	80	54.97	59.22	90	57.70	61.79	12.50	2.74	2.57
ระดับกลาง (Medium Price)									
LM	58	57.45	62.67	66	59.62	64.53	13.79	2.17	1.86
กรุงทอง 90	58	58.42	63.68	65	61.57	66.58	12.07	3.14	2.91
กรองทิพย์ 90	58	58.42	63.68	65	61.57	66.58	12.07	3.14	2.91
สายฝน 90	58	58.42	63.68	65	61.57	66.58	12.07	3.14	2.91
สามิต 90	58	58.42	63.68	65	61.57	66.58	12.07	3.14	2.91
รอยแยล สแตนดาร์ด 90	58	58.42	63.68	65	61.57	66.58	12.07	3.14	2.91
กรุงทอง 33	52	56.58	62.14	59	58.89	64.11	13.46	2.31	1.97
ระดับล่าง (Low Price)									
WONDER	42	51.17	57.39	48	52.88	58.61	14.29	1.71	1.21
SHOOT	37	50.07	56.85	37	59.14	66.24	0.00	9.06	9.38
เกิ้ล็ดทอง 33	37	49.88	56.65	42	51.90	58.14	13.51	2.02	1.49
พระจันทร์ 33	37	49.88	56.65	42	51.90	58.14	13.51	2.02	1.49
BREAK	36	37.78	44.27	37	54.05	60.97	2.78	16.28	16.71
SMS	30	51.38	59.38	38	52.63	59.37	26.67	1.25	-0.01

ยาสูบ	อัตราภาษีร้อยละ 85			อัตราภาษีร้อยละ 87			การเปลี่ยนแปลงหลังการปรับขึ้นอัตราภาษี		
	ราคาขายปลีก	ภาระภาษีสรรพสามิตต่อราคาขายปลีก (%)	ภาระภาษีทั้งหมดต่อราคาขายปลีก (%)	ราคาขายปลีก	ภาระภาษีสรรพสามิตต่อราคาขายปลีก (%)	ภาระภาษีทั้งหมดต่อราคาขายปลีก (%)	การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีก (%)	การเปลี่ยนแปลงภาระภาษีสรรพสามิต (%)	การเปลี่ยนแปลงภาระภาษีทั้งหมด (%)
รสอเมริกัน									
SMS รสเมนทอล	30	52.89	60.94	38	52.63	59.37	26.67	-0.26	-1.57
เฉลี่ย	51.19	53.57	59.46	57.31	57.40	62.96	12.69	3.83	3.50

หมายเหตุ: ภาษีทั้งหมด หมายถึง ภาษีสรรพสามิต + เงินจัดสรรให้ สสส. + เงินจัดสรรให้ TPBS + ภาษีบำรุงท้องถิ่น

ผลจากตารางที่ 5.4 แสดงให้เห็นว่า การปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยี่ห้อแรกจากเดิมร้อยละ 85 เป็นร้อยละ 87 ส่งผลให้ราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อแรกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12.69 สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

- ยี่ห้อบุหรี่ยี่ห้อแรกที่มีการปรับราคาขึ้นสูงที่สุด คือ SMS (ของโรงงานยาสูบ) ได้ปรับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 26.67 จากเดิมขายปลีกซองละ 30 บาทเพิ่มเป็นซองละ 38 บาท
- ยี่ห้อบุหรี่ยี่ห้อแรกที่ไม่มีการปรับราคาเพิ่ม คือ SHOOT ราคาขายปลีกอยู่ที่ซองละ 37 เท่าเดิม
- สำหรับภาระภาษีสรรพสามิตพบว่า บุหรี่ยี่ห้อแรกระดับกลางมีภาระภาษีสรรพสามิตต่อราคาขายปลีกสูงสุด โดยก่อนปรับขึ้นอัตราภาษีมีภาระภาษีสรรพสามิตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 63 หลังปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตแล้วภาระภาษีสรรพสามิตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66 โดยภาระภาษีสรรพสามิตเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.83
- การปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยี่ห้อแรกในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ผลิตส่วนใหญ่ผลักภาระภาษีให้แก่ผู้บริโภค ยกเว้นเพียง 3 ยี่ห้อ ที่ผู้ผลิตรับภาระไว้เอง ได้แก่ Mind Seven SHOOT และ BREAK ซึ่งเห็นได้จากสัดส่วนราคาขายปลีกที่เพิ่มขึ้นน้อยกว่าสัดส่วนภาระภาษีต่อราคาขายปลีกที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5.5 บุหรี่ยี่ห้อใหม่ที่ไม่มีในการประเมินราคาใน TaXSIM Model

	ยี่ห้อ	นำเข้า/ผลิตในประเทศ	ราคา (ต่อซอง)
1	Gold แดง/เขียว	ผลิตในประเทศ	35
2	ESSE	นำเข้า	75
3	SKY	นำเข้า	35
4	Astro Premium	นำเข้า	35
5	ISCORE	นำเข้า	35
6	Rodeo	นำเข้า	30
7	NINE	นำเข้า	30
8	X2	นำเข้า	33
9	Bonus	นำเข้า	30 – 35
10	Dark Bull	นำเข้า	25
11	Euro	นำเข้า	30

นอกจากนี้ จากการส่งแบบสอบถามไปยังร้านค้าขายปลีก ขายส่ง และลงพื้นที่สำรวจราคายาสูบทั้ง 4 ภาค ได้พบบุหรี่ยี่ห้อใหม่ที่จำนวน 13 ยี่ห้อ นอกเหนือจากยี่ห้อที่ใช้ในการประเมิน TaXSIM Model ดังนั้น บุหรี่ยี่ห้อ

กาแรตตี้ห้อยใหม่ดังกล่าวจึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่าการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบเมื่อเดือนสิงหาคม 2555 มีผลกระทบต่อราคาบุหรี่ยี่ห้อใหม่หรือไม่ ทั้งนี้ บุหรี่ยี่ห้อใหม่ที่ระบุในตารางที่ 5.5 ส่วนใหญ่วางจำหน่ายเฉพาะในจังหวัดสงขลา ได้แก่ GOAL Rodeo NINE X2 และ Dark Bull

5.2.2 ยาเส้น

จากการรวบรวมราคาขายปลีกยาเส้นที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจทั้ง 5 ภาค ราคาส่วนใหญ่จำหน่ายที่ 5 บาทต่อซอง โดยมีน้ำหนักของละ 15 กรัม หรือราคา 10 บาท ต่อซอง โดยมีน้ำหนักของละ 30 กรัม ยกเว้นจังหวัดระยองที่มียาเส้น 2 ยี่ห้อ ได้แก่ หลิงชรา และเรือบินดาว ที่มีราคา 6 และ 7 บาท ตามลำดับ โดยมีน้ำหนัก ของละ 15 กรัม เนื่องจากยี่ห้อหลิงชราและเรือบินดาว มีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นกล่องสวยงามกว่ายี่ห้ออื่นๆ ที่เป็นเพียงซองพลาสติกใส ทั้งนี้ เมื่อนำราคาขายปลีกยาเส้นเดิม เมื่อปี 2554 ก่อนการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ มาเปรียบเทียบกับราคาขายปลีกยาเส้นปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ราคาขายปลีกยาเส้นยังคงอยู่ที่ 5 บาทต่อซอง แต่มีข้อสังเกตว่า น้ำหนักต่อซองของยาเส้นได้ลดลงจากเดิมก่อนการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบ ปี 2555 ซึ่งเดิมขายยาเส้นทั้ง 2 พันธุ์ ของละ 5 บาท แต่มีน้ำหนัก 20 กรัมต่อซอง ปัจจุบันราคาขายปลีกเท่าเดิมที่ 5 บาท แต่ปริมาณน้ำหนักต่อซองได้ลดลงเหลือเพียง 15 กรัม

ตารางที่ 5.6 การประมาณการราคายาเส้นของ TaXSIM Model เปรียบเทียบกับราคาขายปลีกในปัจจุบันจากการลงพื้นที่สำรวจ

ยาเส้น	TaXSIM Model		ราคาขายปลีกในปัจจุบันจากการลงพื้นที่สำรวจ
	ราคาก่อนปรับขึ้น (ก่อน ส.ค. 2555)	ราคาที่ใช้ TaXSIM Model ประเมิน	
พันธุ์ต่างประเทศ	5	5.20	5
พันธุ์พื้นเมือง	5	5	5

5.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงราคาบุหรี่ยี่ห้อแรตและยาเส้นต่ออัตราภาษีที่ปรับเพิ่มขึ้น

5.3.1 บุหรี่ยี่ห้อแรต

ผลจากการเปรียบเทียบราคาบุหรี่ยี่ห้อแรตตามตารางที่ 5.3 ข้างต้น สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1) ราคาบุหรี่ซิการ์แรตส่วนใหญ่มีการปรับราคาเพิ่มขึ้นหลังจากมีการปรับเพิ่มภาษีสรรพสามิตยาสูบ และราคาที่ปรับเพิ่มขึ้นมีความใกล้เคียงกับการประเมิน TaXSIM Model

(2) ทั้งนี้ มีบุหรี่ซิการ์แรต 2 รายการ ได้แก่ Mild Seven และ Break เป็นบุหรี่ยี่ห้อนำเข้าที่มีการปรับขึ้นราคาขายปลีก แต่ไม่ได้ปรับราคาขึ้นเท่ากับการประเมินของ TaXSIM Model ซึ่งการปรับขึ้นราคาขายปลีกที่น้อยกว่า คาดการณ์ที่จะเป็นของบุหรี่ซิการ์แรตทั้ง 2 ยี่ห้อดังกล่าว เป็นไปตามทฤษฎีการผลักภาระภาษีไปข้างหลัง (Backward Shifting) โดยผู้ผลิต Mild Seven และ Break ได้ผลักภาระไปยังปัจจัยในการผลิตอื่นๆ อาทิ การลดค่าจ้างแรงงาน หรือลดราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น แทนที่จะผลักภาระไปให้ผู้บริโภค เพื่อให้สินค้าตนเองยังสามารถแข่งขันในตลาดได้

(3) บุหรี่ซิการ์แรตยี่ห้อ Shoot เป็นบุหรี่ยี่ห้อที่ผลิตในประเทศของโรงงานยาสูบ ซึ่งเป็นยี่ห้อเดียวที่ไม่มี การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีก กล่าวคือ ยังคงราคาขายปลีกเท่าเดิมที่กำหนดไว้ก่อนมีการปรับเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิต ยาสูบ ซึ่งบุหรี่ซิการ์แรตยี่ห้อดังกล่าวเป็นสินค้าระดับล่างและการคงราคาขายปลีกรดังกล่าวเป็นการดำเนินการเช่นเดียวกับ (2) ข้างต้น กล่าวคือ การผลักภาระภาษีไปข้างหลัง (Backward Shifting) ซึ่งผู้ผลิต Shoot ได้ผลักภาระไปยังปัจจัย ในการผลิตอื่นๆ อาทิ การลดค่าจ้างแรงงาน หรือลดราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น แทนที่จะผลักภาระไปให้ ผู้บริโภค ซึ่งการผลักภาระภาษีไปข้างหลังของ Shoot มากกว่าข้อ (2) จึงทำให้สินค้า Shoot ยังสามารถคงราคา เท่ากับก่อนการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบเพื่อรักษาส่วนแบ่งในตลาด

5.3.2 ยาเส้น

สำหรับการวิเคราะห์ราคาขายปลีกยาเส้นนั้น สรุปได้ ดังนี้

(1) การปรับขึ้นภาษียาเส้นไม่ได้มีผลกระทบต่อราคายาเส้น เนื่องจากราคายาเส้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง หลังการปรับขึ้นภาษี โดยคงราคาเท่าเดิมในราคา 5 บาทต่อซอง แต่ลดปริมาณน้ำหนักต่อซองลงจากเดิมมีน้ำหนักของ ละ 20 กรัม เหลือ 15 กรัม

(2) ราคาขายปลีกยาเส้นทั้งพันธุ์ต่างประเทศและพันธุ์พื้นเมืองยังคงราคาเดิมถึงแม้มีการปรับขึ้น อัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นเฉพาะพันธุ์ต่างประเทศนั้น อาจมีสาเหตุเพราะหากยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศปรับราคา ขายปลีกสูงขึ้นจะส่งผลให้ไม่สามารถแข่งขันกับยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองได้ จึงคงราคาขายปลีกเท่าเดิมโดยผู้ประกอบการ ยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศได้ผลักภาระภาษีไปข้างหลัง (Backward Shifting) โดยการปรับลดปริมาณยาเส้นที่จำหน่าย จาก 20 กรัมต่อซอง เหลือ 15 กรัมต่อซอง เพื่อคงราคาจำหน่ายไว้เท่าเดิม

5.3.3 ข้อจำกัด

การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสรรพสามิต คณะผู้วิจัยมีข้อจำกัดของข้อมูลราคาหน้าโรงอุตสาหกรรมหรือ C.I.F. หลังการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี จึงต้องใช้

สมมติฐานว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงราคาหน้าโรงอุตสาหกรรมหรือ C.I.F. โดยเปลี่ยนแปลงเฉพาะอัตราภาษีสรรพสามิตเท่านั้น ดังนั้น หากราคาขายปลีกของบุหรี่ซิการ์แรตและยาเส้นไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อมีการปรับขึ้นอัตราภาษีตาม TaXSIM Model อาจด้วยเหตุผลด้านการตลาดของผู้ประกอบการหรือผู้นำเข้า ในกรณีที่มี margin ของผู้ประกอบการหรือผู้นำเข้ามากพอในการรับภาระภาษีส่วนต่างรวมทั้งกลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนปริมาณหรือลักษณะของผลิตภัณฑ์ให้มีราคาต้นทุนที่ลดลงเพื่อรักษาส่วนแบ่งในตลาด

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ผลจากการสำรวจราคาขายปลีกยาสูบทั้ง 3 วิธีของโครงการนี้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) หลังการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2555 บุหรี่ซิการ์แรตส่วนใหญ่ ได้ปรับราคาขายปลีกขึ้นใกล้เคียงหรือสูงกว่าการคาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อแรตของ TaXSIM Model ซึ่งเป็นการผลักภาระภาษีไปยังผู้บริโภค (Forward Shifting) อย่างไรก็ตาม มีเพียงบางยี่ห้อที่ปรับราคาขายปลิกดต่ำกว่าการคาดการณ์ราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อแรตของ TaXSIM Model หรือยังคงราคาขายปลีกเท่าเดิมก่อนปรับอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบ ซึ่งการปรับขึ้นราคาขายปลิกดต่ำกว่าการคาดการณ์ของ TaXSIM Model หรือคงราคาขายปลีกเท่าเดิมเป็นการผลักภาระภาษีไปข้างหลัง (Backward Shifting) โดยผู้ผลิตผลักภาระไปยังปัจจัยในการผลิตอื่นๆ อาทิ การลดค่าจ้างแรงงาน หรือลดราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น แทนที่จะผลักภาระไปให้ผู้บริโภค เพื่อให้สินค้าตนเองยังสามารถแข่งขันในตลาดได้

(2) การปรับขึ้นอัตราภาษียาเส้นไม่ได้มีผลกระทบต่อราคาขายปลีกยาเส้น เนื่องจากการปรับขึ้นอัตราภาษียาเส้นปรับขึ้นเฉพาะยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศ แต่พันธุ์พื้นเมืองยังคงได้รับการยกเว้นการจัดเก็บภาษียาเส้น ดังนั้น เมื่อมีการปรับขึ้นภาษียาเส้น ยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศยังคงราคาขายปลีกเท่าเดิมเพื่อให้สามารถแข่งขันกับพันธุ์พื้นเมืองที่ไม่มีต้นทุนที่สูงขึ้น การดำเนินการของผู้ประกอบการยาเส้นพันธุ์ต่างประเทศเป็นการผลักภาระภาษีไปข้างหลัง (Backward Shifting) โดยผู้ผลิตเป็นผู้รับภาระภาษีเอง อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบกับสินค้ายาเส้นทั้ง 2 พันธุ์ กล่าวคือ การลดปริมาณน้ำหนักยาเส้นต่อซองลงจากเดิมจะมีน้ำหนัก 20 กรัมต่อซอง เหลือเพียง 15 กรัมต่อซองในปัจจุบัน

6.2 ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการโครงการการสำรวจราคาขายปลีกบุหรี่ยี่ห้อแรตและยาเส้นในประเทศไทยทำให้สามารถติดตามผลอย่างแท้จริงได้ว่า หลังการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตยาสูบเมื่อเดือนสิงหาคม 2555 ได้มีการปรับขึ้นหรือคงเดิมของราคาสินค้าดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) ภาพรวม

ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบในการสำรวจราคาบุหรี่ซิการ์และยาเส้นเป็นประจำอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละครั้งหรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากปัจจุบันไม่มีประกาศกรมสรรพสามิตในการกำหนดราคายาสูบในประเทศ ดังนั้น การลงพื้นที่สำรวจราคาจากร้านค้าต่างๆ จะทำให้สามารถติดตามราคาที่แท้จริงของสินค้าดังกล่าวได้ซึ่งจะมีผลเกี่ยวข้องกับอัตราเงินเฟ้อของสินค้าดังกล่าวด้วยเช่นกัน ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่า กรมสรรพสามิตที่เป็นหน่วยงานกำกับและดูแลด้านการผลิตและจำหน่ายยาสูบสามารถดำเนินการได้โดย 1) มอบหมายเจ้าหน้าที่ดำเนินการเอง หรือ 2) จัดจ้างหน่วยงานภายนอกสำรวจแทน

การสำรวจราคาที่แท้จริงของบุหรี่ซิการ์และยาเส้นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับกรมสรรพสามิตในการนำมาใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงในการปรับปรุงภาษีสรรพสามิตยาสูบในอนาคตได้ เช่น เมื่อพิจารณานำราคาขายปลีกแนะนำ (Suggested Retail Price) มาเป็นฐานในการคำนวณภาษีสรรพสามิต

(2) บุหรี่ยิการ์

ในอนาคตหากมีการเปลี่ยนมาใช้ราคาขายปลีกแนะนำ (Suggested Retail Price) เป็นฐานในการคำนวณภาษี เห็นว่า สามารถใช้อัตราเฉลี่ยของภาระภาษีสรรพสามิตต่อราคาขายปลีกมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดอัตราภาษีขั้นต่ำได้

(3) ยาเส้น

อัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นยังมีความแตกต่างและช่องว่างมากระหว่างพันธุ์ต่างประเทศและพันธุ์พื้นเมืองที่ได้รับการยกเว้นการจัดเก็บภาษี ดังนั้น จึงเห็นว่าหากมีการพิจารณาปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้นในอนาคตควรจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองให้เท่ากับยาเส้นทั่วไปด้วย